

PODATKI O DIPLOMSKI NALOGI

Ime in priimek: Bernarda Hribar

Naslov naloge: Izvirni delovni projekt pomoči otroku v osnovni šoli in delo z otrokovo družino

Kraj: Ljubljana

Leto: 2016

Število strani: 88 Število tabel v prilogi: 3 Število tabel: 4 Število virov: 17

Mentorica: dr. Gabi Vogrinčič Čačinovič

Ključne besede: učne težave, pomoč otroku z učnimi težavami, šola, samopodoba, izvirni načrt pomoči s poudarkom na glasu otroka.

POVZETEK

Pri svojem praktičnem delu v osnovni šoli se pogosto srečujem z otroki, za katere je pri reševanju problematike potrebno pripraviti izvirni delovni projekt pomoči. Pri načrtovanju in izvajanju nalog je nujno sodelovanje šole, otroka, staršev in, glede na problem, tudi drugih zunanjih strokovnih sodelavcev. Za uspešno načrtovanje in reševanje učnih in drugih težav v šoli je potrebno dobro sodelovanje vseh udeležениh. Udeleženi morajo sodelovati v postopku reševanja problema, potrebno je njihovo medsebojno zaupanje in spoštovanje. Za diplomsko nalogo sem izbrala primer učenca, s katerim sem intenzivno delala v tem šolskem letu.

Učenec je obiskoval osmi razred. Težave, ki smo jih pri učencu opazili, so bile, da je učenec pogosto izostajal od pouka, posledično je imel pri posameznih predmetih premalo ocen in je bil v prvem redovalnem obdobju neocenjen. Učenec je bil pri posameznih predmetih slabše ocenjen oziroma učno manj uspešen. Opazili smo, da je učenec slabše vključen v razredno

skupino. V procesu pomoči smo si slabšo vključenost v razredno skupino razložili tudi kot posledico učenčeve pogoste odsotnosti od pouka in njegove slabše samopodobe.

Družina, v kateri živi učenec, je enostarševska. Živi z materjo, z očetom pa ima urejene stike. Mati s šolo v času šolanja otroka manj pogosto sodeluje. Oče se za uspešnost otroka v šoli ni zanimal. Stik matere s šolo smo spodbujali z vabili, na katera se je občasno odzvala. Nesodelovanje smo si razložili oz. smo ga v procesu pomoči razumeli kot obrambni način reševanja stiske otroka.

Na osnovi analize praktičnega dela na konkretnem primeru, ki je bila usmerjena večji del na delo in načrtovanje pomoči v tem šolskem letu, ko se je problematika pri otroku poglobila, bomo prikazali spremembe in napredek vsled uresničevanja konkretnega izvirnega delovnega projekta pomoči otroku.

Komponente spremljanja: načrtovanje in izvajanje pomoči otroku ob zaznanih težavah v okviru izvirnega projekta pomoči ter analiza doseženih ciljev v okviru pomoči. Ob tem pa v sodelovanje vključevati otrokovo družino.

V uvodnem delu diplomskega dela sem opisala nekatere opredelitve učne pomoči otroku, opredelitve izvirnega načrta pomoči s poudarkom na glasu otroka, šole, odsotnosti, samopodobe, povzete iz literature.

V drugem delu pa sem v poročilu opisala postopek dela z otrokom v okviru izvirnega načrta pomoči ter vključevanje otrokove družine pri izvajanju pomoči.

ABSTRACT

In my practical work in elementary school I am often faced with the cases of children for which to solve the problems of, I need to prepare the original operating aid project. When planning and carrying out the operating aid project, participation of school, children, parents and depending on the problem as well other external experts is needed. Good cooperation of all involved persons is the key for successful planning and solving problems and learning difficulties. The person concerned must cooperate in the process of solving the problem, there must be a mutual trust and respect.

For the thesis I we have chosen the example of a student, which which I worked intensively during this school year. He was attending the eighth grade. The problems we have noticed with the student were that the he often didn't attend classes, and consequently has had in certain subjects too few reviews and was unreviewed in the first grading period. He was graded lower grades in some subjects or was less successful in his schoolwork. We noticed that the student is less integrated into the class group of children. In the process of helping the student we explained his lower involvement in classroom as a result of the student's truancy and his lower self-esteem.

The student lives in a single parent family. He lives with his mother and has arranged contacts with his father. During the student's attending the school, his mother was less involved in his education. The father was not interested in student's success in school. Contacting mother and father to come to school was encouraged to initiate their participation. At the invitation of the school, the mother occasionally responded. Mother's uncooperation with school we explain respectively. It was in the process of assisting her, that we understood it was a defensive way of dealing with distress of the child.

Based on the analysis of the practical work on the case, which has focused the bulk of its work and planning assistance in this school year, when the issue of the child deepened, I will show changes and advances, owing concrete realization of the original work of the project to support the child.

Monitoring components: design and implementation to support the child detected issues in the context of the original project aid, and the analysis of the objectives of the assistance. At the same time the cooperation to include the child's family.

In the introductory part of the thesis I described some of the definitions learning to support the child, the original definition of the aid plan, with an emphasis on the voice of a child, school absences, self-image, taken from the literature.

In the second part I of the report described the process of working with children in the context of the original plan for the assistance and involvement of the child's family in the relief effort.

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA SOCIALNO DELO

Bernarda Hribar

Izvirni delovni projekt pomoči otroku v osnovni šoli in delo z
otrokovo družino

Diplomsko delo

Mentorica: dr. Gabi Vogrinčič Čačinovič

Ljubljana, 2016

KAZALO VSEBINE

1. TEORETIČNI UVOD	9
1. 1. UČNE TEŽAVE V OSNOVNI ŠOLI	9
1. 2. SPLOŠNA OPREDELITEV UČNIH TEŽAV	9
1. 2. 1. VRSTE UČNIH TEŽAV	12
1. 2. 2. POMOČ UČENCEM Z UČNIMI TEŽAVAMI	14
1. 3. ŠOLA	16
1. 4. SAMOPODOBA	18
1. 5. IZVIRNI PROJEKT POMOČI	20
1. 5. 1. GLAS OTROKA V IZVIRNEM DELOVNEM PROJEKTU POMOČI	22
2. PROBLEM	24
3. METODA	25
3.1. VRSTA RAZISKAVE	25
3.2. MERSKI INSTRUMENT	25
3. 3. POPULACIJA IN VZOREC	25
3.4. VIRI PODATKOV IN ANALIZA	25
3. 4. 1. ANALIZA PODATKOV	26
4. REZULTATI , UGOTOVITVE	46
4.1. Rezultati, glede na pozitivne dejavnike, ki so pripomogli k vključevanju staršev v sodelovanje s šolo	46
4.2. Rezultati, glede na pozitivne dejavnike, ki so pripomogli k vključitvi otroka k pridobivanju ocen	48
4.3. Rezultati, glede pozitivne na dejavnike, ki so pripomogli k vključitvi otroka v razred	50

5. RAZPRAVA	52
6. SKLEPI	56
7. PREDLOGI	58
8. LITERATURA	59
9. PRILOGE	61

SEZNAM TABEL

Tabela 4.1. Skrajšana kronologija in kodiranje po poimenovanih dogodkih od zaznave do reševanja problema in izvajanje pomoči v okviru izvirnega projekta pomoči (skrajšan opis po dokumentaciji o primeru) 35

Tabela 4.2. Prikaz izvirnega načrta učne pomoči po posameznih predmetih v procesu pomoči otroku 44

Tabela 9.1. Analiza glede na pozitivne dejavnike, ki pripomorejo k vključevanju staršev v sodelovanje s šolo po dogodkih, upoštevajoč udeležence, socialnodelovni koncept, težavo, cilj, dosežek 84

Tabela 9.2. Analiza glede na pozitivne dejavnike, ki pripomorejo k vključitvi otroka k pridobivanju ocen po dogodkih, upoštevajoč udeležence, socialnodelovni koncept, težavo, cilj, dosežek 86

Tabela 9.3. Analiza glede na pozitivne dejavnike, ki pripomorejo glede vključevanja otroka v razred po dogodkih, upoštevajoč udeležence, socialnodelovni koncept, težavo, cilj, dosežek 88

PREDGOVOR

Temo za diplomsko nalogo sem izbrala glede na področje mojega dela z otroki v osnovni šoli. Že v zgodnjem obdobju odraščanja me je zanimalo delo z njimi. Če se ozrem nazaj, mi je bil to vedno izziv in zdelo se mi je, da mi gre dobro. Tudi v srednji šoli, kjer sem končala zdravstveno smer, me je najboj pritegnilo delo na otroških oddelkih.

Delo, ki ga opravljam že vrsto let, ni nikoli dolgočasno, monotono in nezanimivo. Vsak otrok v procesu šolanja je edinstven in drugačen tudi v postopku pomoči, ki jo potrebuje. Delo prinaša vedno nove izzive, potrebo po osebni rasti, izpopolnjevanje in iskanje novih znanj glede novih oblik pomoči otrokom. Vključuje mnogo možnosti za kreativnost in ustvarjalnost z in za otroke. Otroci s svojo mladostjo, igrivostjo, vedoželjnostjo prenašajo veselje tudi na nas, odrasle. Hkrati pa je to delo, ki vključuje starše, saj le ob skupnem sodelovanju, z roko v roki, za otroke in z otroki mrežimo skupne cilje.

Če povežem izbor teme s praktičnim delom v osnovni šoli, sem temo izbrala, ker v postopku pomoči vedno delamo male in velike načrte pomoči otrokom na različnih področjih. Otroci so v te postopke vključeni skupaj s starši. Velikokrat smo pri pomoči uspešni, včasih pa tudi ne. Primer učenca, ki sem ga izbrala v diplomski nalogi, mi je bil zanimiv in izziv za uspešno delo, ki je bilo v času izbora naloge že v zaključku. Kljub temu se mi je zdelo, da v intenzivnem procesu pomoči potrebujemo raziskovalni pristop za boljši uvid v proces pomoči in načine našega dela.

Ob pisanju diplomskega dela sem s pomočjo pregleda teorije bolje spoznala izvirni projekt pomoči z vsemi pomembnimi komponentami. Tako mi je bilo to znanje v pomoč pri zaključnem delu izvirnega projekta pomoči konkretnemu otroku. Ob delu z otrokom smo krepili sodelovanje staršev, iskali načine, da bi jih v sodelovanje pridobili v tistem delu, kjer smo potrebovali njihovo podporo in pomoč. Starše smo poskušali pridobiti preko njihove dobre izkušnje sodelovanja s šolo in proslavljanja uspeha ter napredka skupaj z njimi. Ob stalnih vzpodbudah nam je to tudi uspelo.

Hvaležna sem otroku, staršem in šoli, da mi je omogočila raziskovati primer v diplomski nalogi. To vedenje mi bo v pomoč pri vzpostavljanju izvirnih projektov pomoči tudi za druge otroke.

1. TEORETIČNI UVOD

1. 1. UČNE TEŽAVE V OSNOVNI ŠOLI

Učenci se v šoli srečajo z različnimi izzivi in problemi, ki jih bolj ali manj spretno rešujejo. Kadar imajo pri tem težave, potrebujejo pomoč. Pomoč pri učnih težavah, ki jim je na voljo pri pouku, se izvaja znotraj individualiziranega pristopa učitelja pri pouku, in sicer kot pomoč v obliki dopolnilnega pouka, podaljšanega bivanja, nivojskega pouka. V kolikor učenci potrebujejo več pomoči, lahko pomagajo šolska svetovalna služba in drugi strokovnjaki, ki izvajajo dodatno individualno in skupinsko pomoč, ali pa se vključijo učenci v program s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo. Pri iskanju pomoči učencu se, glede na izražene težave učenca, lahko povežemo z zunanjimi strokovnjaki.

Poleg teh oblik pomoči pa v šoli spodbujamo in vključujemo tudi medvrstniško pomoč, pomoč izvajalcev javnih del ter pomoč prostovoljcev.

V kolikor učencu ne zadostuje pomoč znotraj razreda in potrebuje več pomoči, razrednik vključi v pomoč svetovalno službo. V tem primeru se oblikuje izvirni projekt pomoči učencu (Magajna et al. 2008: 36–39).

1. 2. SPLOŠNA OPREDELITEV UČNIH TEŽAV

Učenci z učnimi težavami so v šolski zakonodaji opredeljeni kot učenci s posebnimi potrebami (Zakon o osnovni šoli, 1996, 2007, 11. člen). Šole morajo učence z učnimi težavami vključevati v dopolnilni pouk – v individualne ali skupinske oblike pomoči. Za te učence morajo šole prilagajati metode in oblike dela (Zakon o osnovni šoli 1996, 12. člen).

Pri razdelitvi učnih težav na različne tipe upoštevamo nove sodobne pristope, ki se opirajo na interaktivno naravo procesov učenja, in vplive neusklajenosti med značilnostmi učenca in učnega okolja pri nastajanju težav (Magajna et al. 2008: 7).

Glede na interakcijsko poimenovanje učne težave razvrščamo v tri osnovne tipe:

TIP 1: Najprej so to učne težave, pri katerih so vzroki težav v učenčevem okolju. V to skupino štejemo učne težave, ki so posledica trajnejših stresov v okolju otroka, težav, povezanih z večkulturnostjo in večjezičnostjo, težav, ki so posledica ekonomske in kulturne prikrajšanosti ter težav, ki so posledica pomanjkljivega in neustreznega poučevanja in prikritega kurikula.

TIP 2: V to skupino spadajo učne težave, ki so posledica kombinacije dejavnikov med posameznikom in okoljem. Posamezni otrok je bolj ranljiv in bolj nagnjen k razvoju splošnih in specifičnih učnih težav. Pri otroku se učne težave in neuspešnost pojavijo v primeru, ko so v okolju neustrezni pogoji.

TIP 3: Pri tem tipu gre za učne težave, katerih vzrok je v otroku (nevrološke posebnosti). Ti otroci potrebujejo več pomoči v smislu prilagoditve v njihovem okolju.

Težave na področju učenja razdelimo na splošne in specifične. O splošnih učnih težavah govorimo kot o pomembno večjih težavah, ki jih imajo učenci v primerjavi z vrstniki pri usvajanju znanj in spretnosti pri enem ali več predmetih. Na splošne učne težave vplivajo zunanji in notranji dejavniki. Ti notranji in zunanji dejavniki so: težave zaradi motnje pozornosti in hiperaktivnosti, čustveno pogojene težave pri učenju, težave zaradi pomanjkljive učne motivacije, težave zaradi slabše razvitih samoregulacijskih spretnosti, težave zaradi drugojezičnosti, težave zaradi socialnoekonomske drugačnosti oz. socialnoekonomske oviranosti, težave zaradi splošno upočasnjene razvoja (Magajna et al. 2008: 10–11).

Specifične učne težave so opredeljene kot težave, ki se kažejo z zaostankom v zgodnjem razvoju ali kot težave na področju pomnjenja, pozornosti, branja, pisanja, računanja, pravopisa, mišljenja, koordinacije, komunikacije, socialne kompetentnosti in čustvenega dozorevanja.

Te težave se pri posamezniku kažejo pri vplivu na njegovo slabšo sposobnost povezovanja, predelovanja, interpretiranja zaznanih informacij. Pri učencih jih opažamo, ker jih ovirajo pri učenju računanja, branja in pisanja.

Če povzamemo po Magajna in drugi (2008: 10–11) specifične učne težave delimo v dve skupini: specifične primanjkljaje na ravni slušno-vizualnih procesov (disgrafija, disortografija) in specifične primanjkljaje na ravni vizualno-motoričnih procesov (disgrafija, diskalkulija, dispraksija).

V postopku pomoči je pomembno, da učne težave prepoznamo. Pri tem so nam v pomoč kriteriji za prepoznavanje specifičnih učnih težav. Kriteriji, ki jih moramo upoštevati pri ugotavljanju učnih težav, so naslednji: neskladnost učenčevih dosežkov v povezavi z intelektualnimi sposobnostmi učenca in uspešnostjo na določenih področjih učenja; težave pri pravopisu, branju, pisanju, računanju, ki učenca ovirajo v procesu učenja; učenec ima težave

pri organiziranju in strukturiranju učnih zahtev, ter težave pri hitrosti usvajanja in predelovanja informacij; moteni so posamezni psihološki procesi, med katerimi sta najpomembnejša spomin in pozornost. Pri prepoznavanju učnih težav moramo ugotoviti, ali ne gre za težave zaradi okvare čutil, vedenjske in čustvene motnje ali morda za neustrezno poučevanje pri učencih iz drugega kulturnega okolja ter morda za motnje v duševnem razvoju.

V procesu odkrivanja in prepoznavanja učnih težav upoštevamo učenčeve kompetence, dejavnike tveganja in varovalne dejavnike. Odkrivanje in prepoznavanje učnih težav poteka ob sodelovanju učenca, staršev, učitelja in svetovalne službe. Po potrebi se v proces odkrivanja in pomoči vključijo specialni pedagog, specialist klinične psihologije, pedopsihiater in drugi strokovnjaki. Postopek poteka preko raziskovalnega pogovora vseh udeleženih in preko učenčevega prepoznavanja težav in njihovega reševanja. Splošno izhodišče pomoči upošteva tako učenčevo osebnost kot tudi poskuša vzpostaviti učencu vzpodbudno okolje v procesu učenja in pri tem razvijati uspešno sodelovanje med domom in šolo.

Šola učencem z učnimi težavami prilagodi metode in oblike dela, jim omogoči vključitev v dopolnilni pouk in druge oblike individualne in skupinske pomoči (Zakon o osnovni šoli, 12. člen).

Specifične učne težave delimo na dve skupini, ki predstavljata izhodišče za ustrezno pomoč in usmerjanje: v prvo skupino, to je v skupino z nižjo stopnjo težavnosti, uvrščamo učence z lažjimi specifičnimi učnimi težavami ter del učencev z zmernimi specifičnimi učnimi težavami. V drugo skupino z višjo stopnjo specifičnih učnih težav pa uvrščamo del učencev z zmernimi specifičnimi učnimi težavami ter učence, ki imajo hujše in najhujše specifične učne težave.

Učencem z lažjimi in zmernimi specifičnimi učnimi težavami za premostitev le-teh pomagamo znotraj skupinske in individualne pomoči, ki jo izvaja učitelj predmeta, kjer ima učenec težave, specialni pedagog ali pa svetovalni delavec. Pomoč učencem s težjimi in zmernimi specifičnimi učnimi težavami ter s hujšimi in najhujšimi specifičnimi učnimi težavami pomoč nudijo, v okviru dodatne specialne strokovne pomoči, specialni pedagogi ali usposobljeni učitelji za delo z otroki s posebnimi potrebami. Učence s specifičnimi učnimi težavami višje stopnje v postopku pomoči usmerimo v program s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo (Košir et al. 2008: 12).

1. 2. 1. VRSTE UČNIH TEŽAV

Specifične učne težave, glede na vrsto, so:

Disleksija je specifična motnja branja in pisanja. Težave, ki se pri učencih v učnem procesu pojavijo, so lahko težave pri branju, pravopisu in pravilnem zapisu. Poleg navedenih težav imajo učenci lahko še težave pri hitrosti predelave informacij v učnem procesu, težave s pomnjenjem – kratkoročnim spominom oz. delovnim spominom, težave z usvajanjem pravilnega zaporedja, slabše vidne in slušne zaznave; težave pri ustnem izražanju in slabše motorične spretnosti (Košir et al. 2008: 14). Disleksija je nevrofiziološko pogojena motnja in učenca ovira v procesu učenja kljub ustreznim umskim sposobnostim (Magajna et al. 2008: 41–42).

Primanjkljaji pri učenju matematike so opredeljeni v naslednjih dveh skupinah:

Diskalkulija opredeljuje skupino učencev s povprečnimi intelektualnimi sposobnostmi in izrazitimi težavami na področju matematike. Učenci imajo težave pri usvajanju matematičnih pojmov (dojemanje števil), usvajanju aritmetičnih dejstev in obvladovanju aritmetičnih postopkov. Učenci pri reševanju učnih nalog uporabljajo manj razvite strategije aritmetičnih problemov. Učenci s prostorsko diskalkulijo imajo težave pri reševanju enačb, geometriji.

Specifične aritmetične učne težave so težave, ki jih pri učencih zaznamo kot težave pri obvladovanju aritmetičnih sposobnosti seštevanja, odštevanja, množenja in deljenja. Ti učenci v učnem procesu dosegajo slabši uspeh kot vrstniki.

Nebesedne motnje učenja so motnje, ki se kažejo v procesu učenja s težavami pri matematiki, pri obliki zapisa, učenci imajo težave s prepoznavanjem in z interpretiranjem znotraj učnega procesa ter s težavo pravilno presoja socialne situacije. Lako se kažejo tudi težave na področju veščin fine in grobe motorike ter organizacije vidnega zaznavanja.

Dispraksija je motnja, ki učenca ovira pri načrtovanju in usvajanju motoričnih dejavnosti in veščin. Je nevrološko pogojena. Kaže se tudi s težavami pri avtomatizaciji pisave, težavah pri igranju z žogo, lahko pa tudi kot težave na področju nerazločnega govora.

Motnje pozornosti s hiperaktivnostjo ali brez hiperaktivnosti se kažejo kot težave pomanjkljive vztrajnosti v procesu učenja in pri drugih dejavnostih, značilno je prehajanje iz ene dejavnosti k drugi, slaba organizacija, slaba usmerjenost znotraj dejavnosti s pretirano dejavnostjo. Motnja je po izvoru nevrokemična, kar vpliva na pretirano, brezciljno dejavnost, lahko pa na odkrenljivo pozornost in impulzivnost.

Kognitivni primanjkljaji in posledice na različnih področjih učenja se kažejo pri učencih s primanjkljaji na posameznih področjih učenja, in sicer kot motnje pri vidnem procesiranju (pomnjenje vidnih podrobnosti), pri slušnem procesiranju (pomnjenje specifičnih besed in števil), težave v procesiranju zaporedij informacij (kratkotrajno pomnjenje podrobnosti), težave v celostnem procesiranju (splošno znanje, sklepanje, presojanje), težave v hitrosti predelave informacij (hitrost izgovorjave in iskanja pravilnega izraza), težave s pozornostjo (zmožnost ohranjanja pozornosti na nalogi).

Splošne učne težave:

Učne težave, pri katerih učenci počasneje usvajajo znanje

V to skupino spadajo učenci z mejnimi ali podpovprečnimi intelektualnimi sposobnostmi, pri katerih običajno opazamo nižjo splošno psihosocialno zrelost. Učenci imajo težave na več področjih in potrebujejo pomoč, glede na izražene težave, na več področjih.

Učenci z učnimi težavami zaradi slabše razvitih samoregulacijskih spretnosti

V to skupino spadajo učenci, ki niso zmožni načrtovati in speljati procesa samostojnega učenja. Učenci imajo težave pri načrtovanju, pri procesu učenja, niso sposobni evalvacije svojega učenja (ne obvladajo učnih strategij).

Učne težave zaradi pomanjkljive učne motivacije

Pomanjkljiva učna motivacija pri učencih se lahko kaže v nezanimanju za posamezen predmet, učne vsebine ali delo v šoli nasploh. Učenci niso pripravljeni vlagati truda v šolsko delo in doseganje učnih ciljev ter pri učnem delu niso vztrajni. Razlogi za to so lahko ovire v šolskem okolju oz. procesu učenja in osebnostnimi značilnostmi učenca.

Čustveno pogojene učne težave

V tej skupini bi našteali učne težave, ki se kažejo kot tesnoba in potrost.

Za učence, ki imajo težave s tesnobo v povezavi z učnim procesom, je značilno, da je strah pred neuspehom pri njih pretiran. Sebe doživljajo, z osebnostnega vidika, kot neustrezne.

Značilno za te učence je, da jih premalo trdnosti in samozaupanja dela pretirano odvisne od potrditve okolja. Znaki, ki jih opazimo pri učencih, se kažejo kot potrtost, nezainteresiranost, pasivnost, vdanost v usodo in so lahko posledica učne neuspešnosti pri učencih ali povzročijo učno neuspešnost (obupanost, žalost). Med učno neuspešnimi je sedem odstotkov potrlih učencev. Potrtost učenca se kaže v nizki energetske ravni, pesimizmu in pomanjkanju zadovoljstva v vsakdanjih dejavnostih.

Učne težave zaradi drugojezičnosti oz. večjezičnosti in socialno-kulturne različnosti

Učenci, ki so drugojezični ali prihajajo iz različnega socialno-kulturnega okolja, imajo težave z razumevanjem jezika, pogosto so osamljeni, ker ne poznajo pravil iger in imajo drugačne kulturne norme. V njihovem vedenju se to kaže kot negotovost, strah, lahko pa kot anksioznost ali vedenjske težave. Učencem učitelji najučinkoviteje lahko pomagajo z upoštevanjem, da učenci obvladajo socialni jezik, ne pa poučevalnega, da pri učencih upoštevajo tempo učenja in preprečujejo nasilje vrstnikov.

Učne težave zaradi eksistenčno-socialne in ekonomske oviranosti in ogroženosti (revščine)

Težave pri učencih so odvisne od zunanjih dejavnikov in nastopijo zaradi jezikokulturne drugačnosti oz. omejenega jezikovnega komuniciranja, zaradi različnosti znanj in strategij v domačem in šolskem okolju ter nezaupanja v lastne sposobnosti in posledično negativne samopodobe. Posebne potrebe teh učencev se kažejo na socialnem in izobraževalnem področju. Pri teh učencih težave nastopijo zaradi neusklajenosti med pričakovanji domačega in šolskega okolja.

1. 2. 2. POMOČ UČENCEM Z UČNIMI TEŽAVAMI

Pomoč učencem z učnimi težavami v okviru 5-stopenjskega kontinuuma:

V šoli se podpora in pomoč izvajata v obliki kontinuuma. Pomoč se začne s pomočjo učitelja pri puku, pri dopolnilnem pouku ali do 6. razreda v podaljšanem bivanju. Naslednja oblika pomoči je pomoč šolske svetovalne službe ali specialnopedagoške službe. Tretja stopnja pomoči sta dodatna in skupinska pomoč, četrta stopnja pomoči je pomoč in mnenje zunanje strokovne službe. Peta stopnja pomoči pa je program s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo.

Pomoč učitelja pri pouku je prva pomoč učencu, glede na težave, ki jih učitelj ugotovi pri otroku. Učitelj pri opredelitvi teh težav sodeluje s starši in drugimi strokovnimi delavci.

Pomoč se nudi v okviru pouka in dopolnilnega pouka. Pomebno je povezovanje vseh, ki pomoč nudijo. Za učenca se pripravi individualni načrt pomoči, ki se vodi kot dnevnik in kjer se pomoč evalvira.

Druga stopnja pomoči je pomoč šolske svetovalne službe, ki se vključi, ko jo starši ali učitelj obvestijo, da pomoč, ki jo otrok ima, ne zadostuje. Naloga šolske svetovalne službe je, da poglobi in dopolni raziskovanje učnih težav. V ta proces vključi, poleg učenca, tudi starše in učitelja ter z vsemi udeleženi vzpostavi delovni odnos soustvarjanja rešitve. Pomoč in svetovanje šolska svetovalna služba nudi učitelju, staršem in učencu individualno ali v skupini. Individualni načrt, ki se pripravi, se vodi v osebni mapo ob soglasju staršev. V mapo se vloži pisno mnenje učitelja o učenčevih težavah, prilagoditvah in oblikah pomoči.

Tretja stopnja pomoči je pomoč v okviru skupinske in individualne pomoči, ki jo izvaja specialni pedagog, psiholog, učitelj, usposobljen za delo z otrokom, glede na težave, pedagog ali socialni pedagog. Pomoč se prične ob predlogu šolske svetovalne službe ali staršev. Šolski svetovalni delavec pripravi evalvacijsko poročilo druge stopnje, ki se vloži v osebno mapo učenca. Tudi izvajalec pomoči na tej stopnji pomoč načrtuje, dokumentira in evalvira.

Četrta oblika pomoči je pomoč v obliki mnenja in pomoči zunanje strokovne ustanove v primeru, da učenecu pomoč v okviru prve in druge stopnje ne zadostuje. Učenec se v tako pomoč vključi na podlagi poročila sklepne evalvacijske ocene tretje stopnje. Pri tem se učenca usmeri v zunanjo specializirano ustanovo, ki izdela strokovno mnenje in se po potrebi vključi v izvajanje pomoči. Pomoč skrbno načrtuje, dokumentira in evalvira.

Peta stopnja pomoči je pomoč z vključitvijo v program s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo. Šolski tim strokovnih delavcev, ki izvaja pomoč otroku, na podlagi evalvacijske ocene pomoči četrte stopnje presodi, ali učenec potrebuje za uspešno delo več specifične pomoči in prilagoditev. Staršem se predlaga usmerjanje v program s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo. Učencu se znotraj individualiziranega programa zagotovi več prilagoditev in pomoči. V postopku usmerjanja šola pripravi poročilo o otroku. V pripravi »Poročila o otroku« sledi navodilom Pravilnika o postopku usmerjanja otrok s posebnimi potrebami (2003, 4. člen). Dodatna strokovna pomoč in prilagojeno izvajanje

pouka sta nujna pogoja za pomoč učencem s primanjkljaji na posameznih področjih učenja. Pri prilagoditvi prostora je potrebno upoštevati, da učenec sedi na prostoru, ki mu omogoča, da je pazljiv in se osredotoči na šolsko delo. Učenci s primanjkljaji na posameznih področjih učenja potrebujejo ustrezne pripomočke glede na primanjkljaj (računalnik, kasetofon, kalkulator). Strokovni delavci, ki delajo z učenci s primanjkljaji na področjih učenja, morajo biti ustrezno usposobljeni. Vključujejo se učitelji, svetovalni delavci, psihologi, pedagogi, socialni delavci, defektologi in socialni pedagogi. Med procesom pomoči je potrebno njihovo dobro sodelovanje in povezovanje. Za učence je pomembna tudi organizacija časa, ki sega na področje preverjanja, pridobivanja in utrjevanja znanja. Prilagoditve na področju pouka zajemajo vse prilagoditve dobre poučevalne prakse. Izvajalci učne pomoči morajo biti pri poučevanju senzibilni za potrebe otroka in uporabljati različne didaktično-metodične pristope. Med učinkovitimi strategijami poučevanja bi omenili: povezavo obravnavanih tem z učenčevimi izkušnjami; pomoč pri organizaciji zapiskov; odprta vprašanja, razdelitev nalog na krajše dele; sprotne povratne informacije; multisenzorno učenje. Pri teh dejavnostih učitelj učencu pomaga tudi pri razvoju samonadzora z občasno bližino, pogostejšim očesnim stikom, s primernimi vprašanji in učenjem strategij samonadzora. Ob tem učitelji krepijo učenčevo kompetentnost s spodbujanjem in opogumljanjem, s strpnostjo, potrpežljivostjo in z razumevanjem; s pozornim spremljanjem otrokovega napredovanja in tako, da opazijo vsak njegov dosežek. Učencem s primanjkljaji na področju učenja je potrebno prilagajanje na področju domačih nalog in drugih zahtev za delo doma, in sicer tako, da jih bodo učenci lahko samostojno opravili. Učenec od učitelja potrebuje jasna navodila za domačo nalogo, preverjanje in povratno informacijo. Prilagoditve pri preverjanju in ocenjevanju morajo upoštevati učenčeve vzgojno-izobraževalne potrebe in njegova močna področja. Učencu je potrebno prilagajati način posredovanja vprašanj in odgovorov, podaljšan čas, preverjanje po delih, uporabljamo primerno obliko gradiv, omogočimo uporabo računalnika, kalkulatorja, preverjanje izvajamo v učilnici ali izven nje.

1. 3. ŠOLA

Šola je vzgojno-izobraževalna ustanova, ki z različnimi oblikami pouka omogoča učencem organizirano, sistematično pridobivanje znanja. Osnovnošolsko izobraževanje ureja Zakon o osnovni šoli (1996).

Med pomembnejšimi cilji osnovnošolskega izobraževanja, ki jih navaja Zakon o osnovni šoli, sta: zagotavljanje splošne izobrazbe vsemu prebivalstvu; vzpodbujanje skladnega, spoznavnega, čustvenega, duhovnega in socialnega razvoja posameznika.

Anica Mikuš Kos in sodelavke v knjigi *Vsak otrok hodi v šolo* v predgovoru govorijo o šoli kot obveznosti, ki za čas trajanja zaveže otroka in starše (Strojin et al. 1991: 5). V tej isti knjigi Marja Strojin poudarja, kako pomembno je pri otroku, ki ima učne težave, sodelovanje staršev in šole. Otroku, ki je v šoli neuspešen, je v pomoč, če starši razumejo, kaj zmore in česa ne.

Obvezno osnovnošolsko izobraževanje traja devet let. Starši, skrbniki in druge osebe, pri katerih je otrok v oskrbi, morajo zagotoviti, da njihov otrok izpolni osnovnošolsko obveznost. Učenec ima pravico obiskovati pouk in se udeleževati dejavnosti, ki jih organizira osnovna šola.

Šolanje je danes, kot sta v predgovoru knjige *Učne težave v osnovni šoli: problemi, perspektive, priporočila* (Magajna et al. 2008: 7) zapisali Andreja Barle Lakota in Lidija Magajna, postavljeno pred številne izzive. Izzivom bomo kos, v kolikor bomo v praksi upoštevali, da je proces učenja sooblikovan v odnosu učitelja in učenca.

Za prenovu šole kot dejansko vključujoče šole je potrebna organiziranost šole, ki je usmerjena k učencu in učenju, pravi Ksenija Bregar Golobič v knjigi *Učne težave v osnovni šoli: problemi, perspektive, priporočila* (Magajna et al. 2008: 50).

Koncept socialne krepitve v šoli nas opozarja, da učenec nima vedno dovolj socialne moči, da se ga vidi in sliši in moramo ustvarjati prostor za ta glas (Čačinovič Vogrinčič, 2008: 26).

Raziskava OECD (1998) o premagovanju učnih težav ugotavlja, da je potrebno razširiti razumevanje šolske neuspešnosti. Danes govorimo o vključujoči šoli, ki je usmerjena v prilagajanje okolja otroku. Osnovno izhodišče za učiteljevo delo v šoli postaja otrok v vsej svoji različnosti in posebnosti.

O šoli kot varovalnem dejavniku za učence govorimo takrat, ko zagotavlja: varno okolje, ustrezno individualno in skupinsko pomoč, usrezne metode dela pri pouku, ustrezen dopolnilni pouk, učencu nudi čustveno podporo, ga sprejema in mu omogoča različne pomoči, omogoča ustrezno komunikacijo z učencem, učence uči ustreznih načinov reševanja konfliktov, ima do učencev usrezna pričakovanja, prepričanja, načine spodbujanja.

Obvezno šolanje je torej pravica otrok in hkrati obveznost, ki tako starše kot otroke obvezuje k različnim aktivnostim vključevanja v šolsko delo in sodelovanja s šolo. O sodelovanju

staršev s šolo lahko govorimo kot o pomembni nalogi in varovalnem dejavniku v zvezi s preprečevanjem šolske neuspešnosti (Kos: 1991). Zakonodajne in druge oblike sodelovanja staršev s šolo so: sodelovanje v svetu staršev, govorilne ure, roditeljski sestanki, šole za starše in raziskovalni projekti. Starši morajo biti seznanjeni z delom in življenjem šole. Šole pa morajo poskrbeti, da starši lahko sodelujejo na področjih, kjer je pomembno njihovo soodločanje. Od staršev pa šole pričakujejo zaupanje pri odločanju, ki sodi na področja posameznih strok (učiteljev in drugih strokovnih delavcev).

Zakon o osnovni šoli navaja, da mora učenec redno obiskovati pouk v okviru obveznega programa in izpolnjevati obveznosti in naloge, določene z akti osnovne šole. Otrokovi starši pa morajo ob vsakem izostanku učenca šoli sporočiti vzrok izostanka. V pravilih šolskega reda šola opredeli, glede na veljavno zakonodajo, čas, v katerem starši posredujejo razredniku opravičilo za izostanek učenca od pouka. Z globo od 500 do 1000 eur se za prekršek kaznuje starše, če njihov otrok ne obiskuje pouka in drugih dejavnosti v okviru obveznega programa osnovne šole iz neopravičljivih razlogov 102. člena Zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o osnovni šoli (2007).

Učenci, ki pogosto izostajajo in to upravičeno ali neupravičeno, imajo vrzeli v znanju in težje napredujejo. Poučevanje pri teh učencih ni sistematično.

Povzeto po knjigi *Učne težave v osnovni šoli: Koncept dela* (Magajna et al. 2008: 1–2) lahko v okviru interakcijskega pojmovanja in razvrščanja učnih težav odsotnost uvrstimo v skupino, kjer so vzroki težav primarno v učenčevem okolju.

1. 4. SAMOPODOBA

Enostavno povedano to pomeni podobo o sebi. O samopodobi lahko govorimo kot o zaupanju v lastne sposobnosti in lastne vrednote.

»Samopodoba je celota prepričanj, predstav, stališč in lastnosti, ki jih pripisujemo sami sebi: je naša slika v namišljenem zrcalu. Podoba sebe, kot se zaznava, pomembno vpliva na otrokovo motivacijo za različne dejavnosti in učenje, na stališča do ljudi in stvari, na vedenja in čustva« (Musek Lešnik, Kristjan 2010: 6).

Samopodobo oblikujemo na podlagi informacij, ki jih prejmemo iz okolja, v katerem živimo (Biddulph 2003: 7).

Če govorimo o samopodobi v povezavi z učencem, lahko ugotavljamo, da slaba samopodoba zmanjšuje spoštovanje in uspešno spopadanje s težavami. Učenci s slabo samopodobo težko vzpostavljajo odnose z vrstniki, učitelji in si s tem ne zagotavljajo podpornega sistema v šoli. Prav tako otroci s slabo samopodobo iz neugodnih okolij potrebujejo več priložnosti in podpore vzgojiteljev za oblikovanje samopodobe. Zdrava samopodoba pa učencem pomaga pri uresničevanju njihovih potencialov. Za razvoj zdrave samopodobe je pomemben vpliv staršev, vzgojiteljev in učiteljev. Samopodoba ima šest pomembnih prvin: fizična varnost, občutek čustvene varnosti, občutek pripadnosti, občutek kompetentnosti in občutek poslanstva (Young 2000: 17–18).

Fizična varnost je povezana z občutkom varnosti v zunanjem okolju in je nujna za razvoj zdrave podobe o sebi. Če otrok čuti čustveno varnost, ga ni strah. Starši otrokom lahko pomagajo, če jim razložijo, kakšne spremembe se v razvoju dogajajo in kako se s temi spremembami lahko spoprimejo. Občutek pripadnosti se najprej razvije v odnosu s starši. Otroci v razvoju najprej potrebujejo starše, nato vrstnike.

Po S. Harterju (1983) je oblikovanje samopodobe v družini povezano z oblikovanjem otrokovega samoobvladanja, ki ga starši želijo doseči z vzgojo.

Po raziskavah Maccoby in J. Martin (1983) starši, ki postavljajo jasne, ustrezno utemeljene trajne zahteve v skladu z otrokovimi zmožnostmi, ugodno vplivajo na dobro samopodobo otrok. Na samopodobo v razredu pomembno vpliva tudi učiteljeva sposobnost razviti dober odnos z učenci.

Otroci potrebujejo prijateljstvo vrstnikov. Učitelj v razredu lahko organizira aktivnosti za učenje pridobivanja in ohranjanja prijateljstva. Kompetentnost – občutek sposobnosti, učenci gradijo na dobrih izkušnjah. Prepričanje v svoje sposobnosti vpliva na učenčevo motivacijo in učno pripravljenost. Učenec z negativnimi izkušnjami si ne zaupa, deluje nemočno in je odvisen od pomoči drugih tudi tam, kjer je kompetenten. Občutek kompetentnosti ali smiselnosti izvira iz notranjega zavedanja, da ima življenje pomen in da se je vredno potruditi. Otroci z občutkom poslanstva imajo postavljene cilje in namere.

Zunanjemu videzu otroci pripisujejo pomemben del identitete. Učitelji, vzgojitelji, vrstniki opredeljujejo privlačnost kot urejeno in čisto zunanost. Starši zunanjemu videzu pripisujejo manjši pomen kot pa družba, ki se ravna po trenutnem lepotnem idealu.

V povezavi s samopodobo lahko govorimo o samozavesti in samospoštovanju. Pri tem samozavest opredelimo v povezavi z vsem tistim, kjer smo uspešni, bodisi na učnih, športnih, ustvarjalnih področjih ali na področju medsebojnih odnosov. O samospoštovanju pa govorimo v povezavi z našim počutjem v lastni koži oz. vemo, kje so naše meje in potrebe. O zdravem samospoštovanju lahko govorimo kot o viru moči za soočenje in spopadanje z osebnimi izgubami in krizami. Da otroci razvijejo zdravo samospoštovanje, potrebujejo občutek ljubljenosti in občutek vrednosti za bližnje in družbo (Jesper Juul, 2004).

1. 5. IZVIRNI PROJEKT POMOČI

Med različnimi oblikami pomoči otroku z učnimi težavami je tudi izvirni delovni projekt pomoči. Če izhajamo iz potreb sodobne šole kot vključujoče šole, moramo vsakemu otroku omogočiti, da razvije potencialne za življenje. Izvirni delovni projekt pomoči je odgovor na potrebe šole v tem času in mora postati projekt spreminjajoče se šole, ki v ta proces vključuje vse udeležene v učnem procesu.

Izvirni projekt pomoči je ena izmed oblik pomoči otroku, ki upošteva, da je učenec soustvarjalec v projektu pomoči (Čačinovič Vogrinčič 2008: 15).

V izvirnem delovnem projektu pomoči udeleženi skupaj z učencem opredelijo učno težavo in pomoč (Magajna et al. 2008: 72).

»Izvirni delovni projekt pomoči se ustvarja v delovnem odnosu: v njem zapišemo podrobnosti procesa, posamezne korake, predvsem je pomembno, da se vedno znova dogovorimo za naslednji korak in želeni izid« (Čačinovič Vogrinčič 2008: 31).

Projekt pomoči otroku pomeni tudi, da otrok prepozna svoje načine reševanja problemov, ugotovi, kaj je že naredil, da bi problem rešil, in kaj lahko še naredi sam, kje pa potrebuje več pomoči drugih. V izvirnem projektu pomoči se spremenijo oblika in način sodelovanja učenca in učitelja. Pomembno je, da v procesu izvajanja izvirnega projekta pomoči slišimo tudi glas staršev in prepoznamo, kakšen je lahko njihov prispevek in kje so njihove omejitve. Pomembno je, da je učenec v procesu pomoči aktiven udeleženec. Poudarek je na soustvarjanju, ki ne pomeni manj dela, temveč kvečjemu več. Izvirni projekt pomoči v šoli, ki ga oblikujejo socialna delavka in uporabniki v delovnem odnosu, omogoča raziskovanje in oblikovanje dobrih rešitev. Pomembni elementi sodelovanja v delovnem odnosu so: dogovor o sodelovanju, definicija problema in osebno vodenje. Delovni odnos v projektu lažje vzdržujemo, če se opremo na koncepte v socialnem delu, ki so: etika udeležnosti (Hofman,

1994), perspektiva moči (Saleebey, 1997), znanje za ravnanje (Rosenfeld, 1993, Čačinović Vogrinčič, 2005).

Dogovor o sodelovanju se začne z jasnim izrečenim dogovorom o sodelovanju. Ta omogoči vzpostavitev delovnega odnosa, kaj in kako se bo delalo in koliko časa je na voljo.

Instrumentalna definicija problema in soustvarjanje rešitev kot temelj delovnega odnosa omogočita dialog in sodelovanje, da udeleženi v procesu soustvarjajo udeležnost pri oblikovanju rešitve.

Osebnostno vodenje je naloga socialne delavke, ki vodi proces, da se željeni izidi raziskujejo, ubesedijo, prvi mogoči koraki določijo in odločijo.

Perspektiva moči v praksi pomeni, da bo vse, kar delaš kot učitelj, pomagalo odkriti, olepšati, raziskati in izkoristiti učenčovo moč in vire.

Šele ko se udeleženi dogovorijo o sodelovanju, se delo lahko začne. Posamezni koraki v projektu pomoči morajo biti vsakokrat jasni. V procesu udeležnosti morata učitelj in učenec slišati in poslušati ter odgovarjati, da ugotovita, kje sta. Rešitve se soustvarjajo v odnosu z učencem. Osebnostno vodenje procesa pomeni, da se raziskujejo željeni izidi, ubesedijo in določijo koraki pomoči (Čačinović Vogrinčič 2008: 22). Otroku tako odrasli omogočijo dobre izkušnje za pridobivanje socialne kompetentnosti, razvijanje veščin za reševanje težav, dobre izkušnje smisla lastnega dela in življenja (Magajna et al. 2008: 73).

Povzeto po knjigi *Učne težave v osnovni šoli: Koncept dela* (Magajna et al. 2008: 74–76) so pogoji in konceptualni elementi, ki sestavljajo izvirni delovni projekt pomoči: odnos soustvarjanja z učencem, in sicer na nivoju poučevanja, učenja in izvajanja pomoči; svetovalni odnos soustvarjanja vseh udeležениh v procesu pomoči; čas in prostor za ubesedenje težav, odkrivanje virov moči in načinov reševanja, za kar je potrebno zagotoviti dovolj časa, tukaj je najbolj važna podpora vodstva; individualni delovni načrt pomoči vključuje vse faze, od opredelitve problema do ciljev, ki naj bi jih učenec dosegel in kdo mu bo pri tem pomagal; najlažje ga pripravi učitelj; kronika ali dnevnik procesa izvirnega

projekta pomoči je namenjen spremljanju in načrtovanju v procesu pomoči; sklepna evalvacijska ocena je namenjena oceni napredka učenca znotraj procesa pomoči; ustreznost pomoči in mnenje o nadaljnji pomoči učencu; sklepno evalvacijsko poročilo vsebuje vse podatke o postopku pomoči, o uspešnih strategijah za reševanje problema, o močnih področjih otroka in priporočila za delo naprej, običajno ga pripravi šolski svetovalni delavec; delež drugih izvajalcev oziroma drugih oblik pomoči moramo prav tako upoštevati pri evalvaciji pomoči otroku; razrednik kot nosilec je najbolj odgovoren za vzpostavitev izvirnega projekta pomoči, spremljanje in zaključek; šolski svetovalni delavec kot razrednikov pomočnik je najbolj odgovoren za vzpostavljanje odnosa soustvarjanja med vsemi udeleženi; usmerjenost projekta mora biti širša od konteksta učnih področij, vsebovati mora tudi prepoznavanje učenčevih močnih področij in izboljševati njegove življenjske razmere; proslavljanje – ob zaključku projekta pomoči si je treba vzeti čas in uspeh proslaviti ter učencu čestitati.

Gabi Vogrinčič Čačinovič v knjigi *Učne težave v osnovni šoli: problemi, perspektive, priporočila* pravi, da se proslavljanje definira kot prepoznavanje in spoštovanje moči učenca in njegove družine, njihovih potencialov, uspehov, napredovanj (Magajna et al. 2008: 46).

1. 5. 1. GLAS OTROKA V IZVIRNEM DELOVNEM PROJEKTU POMOČI

V načinu življenja, kot ga živimo, nismo vajeni slišati glasu otroka. Šele učimo se večšine, kako otroka povabiti v pogovor, da bo z nami soustvarjal tudi on. V delovnem odnosu pomoči, ki ga vzpostavimo, se učimo od učenca in on se uči od nas, da bo lahko povedal, kje vidi težave in kje potrebuje pomoč.

Učenci želijo znati, za to pa potrebujejo več moči (Čačinovič Vogrinčič, 2013).

Težave na področju vzgoje in izobraževanja Gauchet (2011) vidi v povezavi z zanemarjeno potrebo otroka po komunikaciji in druženju z odraslimi in s tem osiromašen vstop v človeško kulturo.

V izvirnem delovnem projektu pomoči delamo z besedami. V postopku pomoči v okviru izvirnega delovnega projekta je pomembno, kako sprašujemo, kakšna vprašanja postavljamo, in, ali upoštevamo ne le primanjkljaje, temveč tudi močna področja učencev.

Naučiti se moramo slišati otrokov glas. To ni vedno enostavno, saj je za naše šole še vedno značilno, da se o otroku in njegovih težavah med seboj pogovarjajo odrasli. Otroku je potrebno omogočiti dobro izkušnjo slišnosti in aktivne udeležnosti v procesu sodelovanja z odraslimi. To bo otroku v pomoč, tako pri odnosu z odraslimi kot z vrstniki. Naše raziskave učne komunikacije ugotavljajo, da učitelj v razredu govori dve tretjini časa, učenci pa eno tretjino (Maretič Požarnik, Plut Pregelj 2009: 95; Charlton 1996: 38).

Pri raziskavah o otrocih, pomembnih za razumevanje njihovega doživljanja, je pomembno upoštevati, da so oni prvoten vir raziskave (Šugman Bohinc, 2013). Med take raziskave bi lahko navedli: raziskovalno opazovanje otroka z udeležbo, intervju z otrokom, fokusna skupina (otroški parlament, oddelčna skupnost).

Izrečene besede imajo moč in so pomembno orodje, ki ga uporabljamo, in vpliva na medosebne odnose. Na podlagi izrečenih besed si velikokrat ustvarimo podobo o sebi.

Mravlje (1999) pravi, da besede rušijo in gradijo medsebojne odnose. Uspešen pogovor med otrokom in odraslim je, kot navaja Žgavc (2000), pogovor z uporabo jasnih in neobtožujočih sporočil z opisom okoliščin, brez prisile, temveč z izbiro. V pogovoru z otrokom je pomembna naša odprtost in povzemanje povedanega, da preverimo, ali smo otroka prav razumeli. Pomembno je, da smo pri posredovanju sporočil otroku pozitivni. Pohvala učenca pri njegovi aktivnosti bo dosegla namen, če je izrečena tako, da bo otrok točno vedel, zakaj je pohvaljen. V procesu pomoči je pomembno spodbujanje in opogumljanje, saj bo otrok okrepil moč im optimizem za doseg ciljev.

Pri delu z otrokom v procesu pomoči moramo biti pazljivi na skladnost naših besednih in nebesednih sporočil. Vprašanja, ki jih zastavljamo v procesu pomoči, morajo biti kratka, razumljiva. S pomočjo vprašanj v procesu pomoči pogovor usmerimo k rešitvam, virom moči, k dejanjem. Učencu moramo omogočiti dovolj časa, da ubesedi svoje misli.

Kritika v postopku pomoči otroku naj bo konstruktivna in naj otroka spodbuja k možnim spremembam. Učenec je tisti, ki je najbolj kompetenten, da pojasni, česa ne razume in ne zna (Čačinovič Vogrinčič, 2008). Treba je varovati prostor, v katerem bo učenec slišan in upoštevan sogovornik.

2. PROBLEM

V okviru svojega dela sem se srečala s primerom učenca osmega razreda, ki je vedno bolj pogosto izostajal od pouka. Učenec zaradi odsotnosti od pouka ni pridobil vseh potrebnih ocen pri posameznih predmetih. V prvem ocenjevalnem obdobju je bil pri posameznih predmetih neocenjen. Pri učencu je razredničarka opazila slabšo vključenost v razred. Za svoje odsotnosti ni vedno prinašal opravičil, pogosto jih je prinesel šele po številnih prošnjah razredničarke. Mati je s šolo sodelovala redko, običajno šele na pobudo oz. vabilo šolske svetovalne službe.

V raziskavi me je zanimalo:

1. Kateri so tisti dejavniki, ki pripomorejo k vključitvi otroka k pridobivanju ocen?
2. Kateri so tisti dejavniki, ki pripomorejo k vključitvi otroka v razred?
3. Kateri so tisti dejavniki, ki vzpodbudijo starše k sodelovanju s šolo?

Pri razreševanju problematike v šoli uporabljamo različne metode in tehnike, odvisno od vrste posameznega primera. Eno izmed orodij oz. metod dela z uporabniki v šoli je tudi izvirni delovni projekt pomoči. Problem moje raziskovalne naloge je ugotoviti, kateri dejavniki, ki so bili vpeljeni preko izvirnega delovnega projekta, so bili funkcionalni za doseg cilja in v kakšni meri so bili funkcionalni.

Kriteriji za ugotavljanje uspešnosti izvirnega načrta pomoči bi bili v našem konkretnem primeru, da otrok začne hoditi v šolo, da pridobi ocene, da so te pozitivne. V zvezi s starši pa, da s šolo sodelujejo v smislu podpore otroku za doseganje zgornjih zelenih stanj.

3. METODA

3.1. VRSTA RAZISKAVE

Raziskava temelji na analizi posameznega primera. Izvedla sem jo v osnovni šoli. Cilj raziskave je ugotoviti, koliko je izvirni načrt pomoči pripomogel k reševanju problematike. Gradivo, ki sem ga pri tem uporabila, pa je sekundarno empirično gradivo. Moj cilj je bil po analitični poti rekonstruirati celoto in priti do razumevanja, kateri dejavniki znotraj procesa pomoči so pripomogli k doseganju zelenih ciljev.

3.2. MERSKI INSTRUMENT

Uporabila sem gradivo, zbrano v osebni mapi učenca ob izvajanju pomoči učencu z izvirnim načrtom pomoči.

3.3. POPULACIJA IN VZOREC

Populacija so vsi učenci OŠ Koroška Bela Jesenice, pri katerih sem v šolskem letu 2015/16 sodelovala pri pomoči preko izvirnega načrta pomoči. To je osem učencev; pet dečkov in tri deklice. Uporabila bom neslučajnostni vzorec. Primer sem izbrala, ker sem se z njim pred kratkim srečala pri svojem delu in mi je bil zanimiv, in sicer glede na zahtevnost, načine reševanja in dosežene rezultate.

3.4. VIRI PODATKOV IN ANALIZA

Pri raziskavi sem uporabila že zbrano gradivo uporabe izvirnega projekta pomoči na vzorcu enega primera učenca.

Gradivo o primeru pomoči učencu, zbrano v osebni mapi učenca sem prepisala v zapis v obliki poročila.

Poročilo sem potem razdelila po pomembnih dogodkih v postopku reševanja problema, od zaznave do zaključka reševanja problema. Te dogodke sem oštevilčila z rimskimi številkami od I. do VII.

V naslednjem delu sem izdelala tabelo, s katero sem prikazala v prvem delu tabele dogodke v procesu pomoči, v drugi delu tabele udeležence, v tretjem delu tabele kaj oz. zapis, kaj se je v

postopku pomoči delalo, v četrtem delu tabele opredelitev zaznane težave, v petem delu tabele cilj, ki smo ga za reševanje te težave postavili, glede na spodnja raziskovalna vprašanja. Udeležencem sem dala oznake: U – učitelj, R – razrednik, SD – šolska svetovalna delavka, ST – starši, O – otrok, S – sovrstnik, CSD – strokovna delavka Centra za socialno delo, V – vodstvo, Pc – prostovoljka Centra za socialno delo, Pš – prostovoljna pomoč vrstnikov v šoli.

V tabeli sem s črko A označila vključevanje staršev, ki sem ga ovrednotila v štiri vrednostne kategorije z naslednjimi znaki: - ni sodelovanja, + je sodelovanje, * je sodelovanje le pri načrtovanju, ne pa kasneje pri uresničevanju izvirnega načrta pomoči, **sodelovanje ob vabilu svetovalne delavke.

V tabeli sem s črko B označila stanje glede na vključevanje otroka, glede na uspeh, ki sem ga ovrednotila s tremi vrednostnimi kategorijami: - ni ocenjen, + je ocenjen, * ima nekaj ocen.

V tabeli sem s črko C označila stanje otroka glede na vključevanje v razred, ki sem ga ovrednotila s štirimi kategorijami: - odsoten, + prisoten, * občasno prisoten, ** prisoten pri individualnih urah po dogovoru.

V nadaljnjem postopku sem kodirala udeležence v postopku pomoči po dogodkih in udeležencih, po dogodkih in postopkih, kaj se je delalo, po dogodkih in težavi, po dogodkih in ciljih ter po stanju glede vključevanja staršev, stanju otroka, glede na uspeh in glede na vključevanje v razred. Pozitivne rezultate, glede na stanja vključevanja, sem prikazala še v tabelah.

S tem sem želela ugotoviti, kateri dejavniki, ki so bili vpeljeni preko izvirnega delovnega projekta, so bili funkcionalni za doseg cilja in v kakšni meri so bili funkcionalni.

1. Kateri so tisti dejavniki, ki pripomorejo k vključitvi otroka k pridobivanju ocen?
2. Kateri so tisti dejavniki, ki pripomorejo k vključitvi otroka v razred?
3. Kateri so tisti dejavniki, ki spodbudijo starše k sodelovanju s šolo?

3. 4. 1. ANALIZA PODATKOV

Opis problematike in poimenovanje dogodkov glede na procesnost, od:

Zaznave problema – I., Pridobitve soglasja za pripravo in oblikovanje izvirnega načrta pomoči – II., Dopolnitev izvirnega načrta pomoči III., Vključitve pomoči Centra za socialno delo – IV., Obisk šolske svetovalne delavke na domu V., Obveščanje o učnih obveznostih preko sovrstnika – VI., V šolo prideta oba starša, s katerima dopolnimo izvirni načrt pomoči – VII.

I. Zaznava problema

Razredničarka seznani šolsko svetovalno delavko, da je učenec 8. razreda pogosto odsoten od pouka. Opravičil ne prinese, prinese jih šele po več vzpodbudah. Zaradi pogoste odsotnosti nima ocen pri posameznih predmetih. Mati na redne govorilne ure ne hodi.

Razredničarka je naročila učencu, naj mati pride na govorilne ure. Tudi po tem mati ni prišla. Razredničarka je mater povabila po elektronski pošti – ni bilo odziva, tudi po telefonu je ni uspela priklicati. Razredničarka prosi, če šolska svetovalna delavka povabi starše s pisnim vabilom.

II. Pridobitev soglasja za pripravo in oblikovanje izvirnega načrta pomoči

Šolska svetovalna delavka je materi posredovala pisno vabilo. Na vabilo se mati ni odzvala. Poklicala jo je po telefonu, prav tako ni bila dosegljiva. Ponovno jo je povabila s pisnim vabilom. Mati se je na vabilo odzvala 27. 1. 2016. Na pogovoru je mati povedala, da ji XY nič ne pove. Z vsemi odsotnostmi od pouka mati ni bila seznajena. Pogosto je bila odsotna zaradi dela in vseh izostankov ni zaznala. Razredničarka je materi povedala, da ji je učenec povedal, da hodi pozno spat in za šolo zaspi. Spi namreč do 11. ure. Razredničarka razloži, da se je z učencem poskušala pogovoriti na različne načine, lepo z vzpodbudo pa tudi strogo, tako da ga je seznajala s posledicami takega ravnanja (Pravila šolskega reda, vključitev zunanjih institucij, odgovornost staršev). Mati pove, da je ostala brez službe, telefona nima, ker nima denarja, računalnik imata slabši – internet lovi občasno iz okolice. Mati je povedala, da trenutno finančnih obveznosti v šoli ne more poravnati.

Učenec XY je na pogovoru zaprt vase, ne sodeluje, komaj kaj pove oz. odgovori na zastavljena vprašanja. Na vprašanje šolske svetovalne delavke, če ga morda vrstniki zafrikavajo, pove za primer dveh sošolcev. Razredničarka zatrdi, da se bo s sošolcema

pogovorila. Mati in učenec soglašata, da za reševanje izpostavljenih problemov pripravimo izvirni projekt pomoči.

Dogovori timskega srečanja v okviru izvirnega projekta pomoči;

Učno področje: načrt pridobivanja ocen po predmetih in terminih (obiskovanje dopolnilnega pouka, dopolnilnega pouka v podaljšanem bivanju pri razredničarki, za mankajoče ocene ob redni prisotnosti lahko pridobil. Učenec se strinja tudi mati področje kemije, pomoč sošolca XX z zapiski). Razredničarka je mnenja, da bo pove, da ve da zmore.

Področje razredne skupnosti: dogovor za podporo sošolca XX, sprotno izpostavljanje težav zafkavanja sošolcev (pove razredničarki, šolski svetovalni delavki, doma materi), se ne drži ob strani, navezuje stike s sošolci v razredu. Razredničarka je mnenja, da je pogosto izostajanje težava, ki vpliva na vključenost med vrstnike.

Krepitev samopodobe: razredničarka predlaga materi, da se XY vključi v kakšno dejavnost izven šole, kar ga veseli, npr. taborniki. Pove, da se je na socializacijskem taboru lepo vživel. Razredničarka se z materjo pogovori o redni skrbi za higieno, kjer je opazila težave. Učenec XY naj skrbi za redno umivanje, čista oblačila, redno čiščenje zob, zbriše stekla očal, da vidi (mati pove, da ima doma vse pogoje, ga vzpodbuja). Na vprašanje razredničarke, če ima kakšne prijatelje v okolici doma, pove, da se druží z mlajšim učencem.

Šolska svetovalna delavka in razredničarka mamó zaprosita za redno sodelovanje v okviru govorilnih ur in redno sporočanje odsotnosti učenca. Predlagan sestanek bi bil v dopoldanskem času, v okviru termina govorilnih ur. Redno sporočanje odsotnosti je pomembno zaradi spremljanja opravičenih odsotnosti s strani razredničarke in zmanjšanja finančnih stroškov, saj se tako ne zaračunava neprevzetih malic. Šolska svetovalna delavka materi posreduje vlogo za pomoč pri kritju neplačanih obveznosti iz šolskega sklada. Mati jo izpolni. Sama pove, da bo na Center za socialno delo vložila vlogo za enkratno denarno pomoč.

Učenec XY o slabem počutju v šoli pove razredničarki.

Učenec XY po določenem času zopet izostane od pouka. Mati učenčeve odsotnosti ne sporoči. Mati ob klicu razredničarke in šolske svetovalne delavke ni dosegljiva na telefon. Na govorilne ure ne pride. Razredničarka prosi šolsko svetovalno delavko, da mater povabi na razgovor s pisnim vabilom. Mati se na prvo pisno vabilo ne odzove. Šolska svetovalna delavka jo pokliče po telefonu. Ravno tako je ne priklíče. Razredničarka materi pošlje vabilo

po elektronski pošti. Mati se ne odzove. Šolska svetovalna delavka ponovno pošlje pisno vabilo materi. Mati se na vabljen termin ne odzove.

III. Dopolnitev izvirnega načrta pomoči

Pride nekaj dni kasneje, 12. 4. 2016. Ker je šolska svetovalna delavka odsotna, jo pomočnica ravnateljice napoti na pogovor k ravnateljici.

Mati je ravnateljici povedala, da učenec XY noče več v šolo. Razloga za to, zakaj noče več v šolo, ne pove. Mati pove, da je presodila, da to, da otroku XY piše opravičila, ko je odsoten, ni več otroku v korist. Učenec je materi povedal, da bi rad, da ga mati prepiše v drugo šolo. Ravnateljica je materi predlagala, ker je do konca šolskega leta krajše obdobje, da bi učenec prihajal le na ocenjevanja, da bi pridobil ocene. Materi je ravnateljica naročila, da se naslednji dan oglasi pri šolski svetovalni delavki. Mati je prišla k šolski svetovalni delavki 13. 4. 2016 in ji ponovno opisala problem. Pove ji, da se ji XY ne odpira, ji ne pove, zakaj noče več v šolo.

Šolska svetovalna delavka ji predlaga, da se otroka XY vključi v zunanjo strokovno obravnavo k pedopsihiatriji, in sicer v smislu zunanje strokovne pomoči. Mogoče bo otrok lažje zaupal svoje stiske strokovnjaku izven šole.

Glede očeta mati na razgovoru pove, da ga je sedaj zaradi težav poklicala in je obljubil, da bo pomagal pri reševanju stiske otroka. Materi je šolska svetovalna delavka za premagovanje učnih težav predlagala še pomoč pedagoginje v šoli, h kateri bi lahko prihajal na individualne ure pomoči. Šolska svetovalna delavka in mati se dogovorita, da se za izdelavo bolj podrobnega načrta pomoči dobijo ponovno 20. 4. 2016. Na tem sestanku naj se jim pridružijo še učenec, razredničarka in ravnateljica. Šolska svetovalna delavka materi pove, da bo o zaznanih stiskah in reševanju le-teh v smislu dodatne pomoči obvestila tudi Center za socialno delo.

O dogovorih z materjo šolska svetovalna delavka obvesti razredničarko in ravnateljico. Na skupnem sestanku za pripravo izvirnega načrta pomoči za učenca XY skupaj z učencem razredničarka predlaga, da se učenec vključi k pouku. Pove, da se je pogovorila z razredom in so mu sošolke in sošolci pripravljeni pomagati. Učenec XY se strinja s predlogom razredničarke. Šolska svetovalna delavka mater vpraša, če je uredila napotnico za zunanjo strokovno pomoč pri otrokovi osebni zdravnici. Mati pove, da napotnice še ni uredila in bo to

storila še isti dan. Prosi šolsko svetovalno delavko, da se v ambulantni pedopsihiatrije dogovori za datum obravnave in ji ga sporoči. Razredničarka pove, da bo učencu pripravila tabelo po predmetih, kjer mora pridobiti ocene. Za določene datume se bo z učitelji dogovorila ona, za nekatere pa učenec sam.

Učenec XY pride v šolo. Šolska svetovalna delavka se dogovori za datum razgovora pri pedopsihiatriji za 3. 5. 2016 in ga telefonsko sporoči materi. Učenec se na dan razgovora pri pedopsihiatriji opraviči za odsotnost pri zadnjih urah pouka pri razredničarki in svetovalni delavki. Naslednji dan, ko razredničarka vpraša učenca o pregledu, slednji pove, da ju niso sprejeli, ker nista imela napotnice. Ob pogovoru učenec razredničarki pove, da je, kar se tiče pouka, sedaj, ob ponovni vključitvi k pouku, vse v redu. Razredničarka pove šolski svetovalni delavki o tem, da učenca niso sprejeli na pogovor, ker ni imel napotnice. Šolska svetovalna delavka se obveže, da bo materi pomagala pridobiti nov datum pregleda. Razredničarka je učencu naročila, da se mati oglasi v šoli naslednji dan, 4. 5. 2016, da ji pomagamo pri dogovoru za nov datum pregleda. Razredničarka je učencu izročila urnik pridobitve manjkajočih ocen po predmetih. Učenec je naslednji dan zopet izostal od pouka. Mati ni prišla na pogovor.

IV. Vključitev pomoči Centra za socialno delo

Razredničarka in šolska svetovalna delavka sta se dogovorili, da šolska svetovalna delavka pošlje poročilo na CSD in jih prosi za sodelovanje pri reševanju zaznanih težav. Šolska svetovalna delavka pošlje poročilo na Center za socialno delo. Strokovno delavko Centra za socialno delo telefonsko prosi, da k reševanju problematike pristopi čimprej. Prošnjo utemelji s tem, da se bliža konec šolskega leta. Vsak dan, ko je učenec odsoten, so manjše možnosti, da bi razred uspešno zaključil. Strokovna delavka Centra za socialno delo je opravila obisk na domu učenca 17. 5. 2016. O obisku in ugotovitvah je 18. 5. 2016 poročala šolski svetovalni delavki. Povedala ji je, da je bil učenec odsoten, ker je bil res bolan, prav tako mama. Povedala je, da je bil učenec izpostavljen zafrkavanju dveh sošolcev. Strokovna delavka je povedala, da je mater obisk s Centra za socialno delo šokiral. Strokovna delavka je izrazila mnenje, da je morda za že tako deprimirano družino pomenil njen obisk še dodatno izpostavljenost. Izrazila je mnenje, da bi v šoli morali videti, da je učenec izpostavljen zafrkavanju sošolcev, tudi če ni povedal, ne v šoli in ne materi doma. Mati je v pogovoru s

strokovno delavko povedala, da se ji ne zdi ustrezno, da smo učenca zaradi čustvenih težav usmerili v strokovno obravnavo izven šole. Strokovna delavka je izjavila, da se ji ne zdi ustrezno, da »mulcev ne znamo dati v red«. Za očeta ji je mati povedala, da ji ni prav v oporo pri reševanju problematike pri otroku v zvezi z šolo. Strokovna delavka je povedala, da se zdi prešolanje na drugo šolo za učenca dobra rešitev. Pomoč, ki jo bo Center za socialno delo nudil materi in otroku je, da bo učencu XY pri učnih težavah pomagala prostovoljka, mati pa bo prišla v šolo na pogovor. Šolska svetovalna delavka je z ugotovitvami, s pomočjo strokovne delavke Centra za socialno delo, seznanila razredničarko in ravnateljico. Z ravnateljico sta se razredničarka in šolska svetovalna delavka dogovorili za sestanek z učitelji, ki učenca poučujejo. Na sestanku so se učitelji seznanili s problematiko učenca in reševanjem le-te. Opravila se je evalvacija stanja po predmetih in tudi načrt pomoči po predmetih.

V. Obisk šolske svetovalne delavke na domu

Šolska svetovalna delavka je, ker mati ni prišla v šolo, opravila obisk na domu učenca 23. 5. 2016. Na obisk se je pisno najavila 20. 5. 2016. Pismo najave je materi odnesel sošolec XX, ki ga je razredničarka zadolžila, da nosi sošolcu zapiske. Matere šolska svetovalna delavka ob obisku na domu ni našla. V nabiralniku je materi šolska svetovalna delavka ponovno pustila vabilo v šolo in prenovljen izjemni načrt pomoči.

VI. Obveščanje o učnih obveznostih preko sovrstnika

Razredničarka je 27. 5. 2016 prosila sošolca XX, ki nosi učencu XY zapiske, da sošolca obvesti o testu za angleški jezik. Učenec XX je učenca XY o tem obvestil preko Facebooka, ker sošolca ni našel doma. O vseh postopkih pomoči glede reševanja problematike učenca ter o vključevanju staršev v sodelovanje s šolo šolska svetovalna delavka obvešča strokovno delavko Centra za socialno delo.

VII. V šolo prideta oba starša, s katerima dopolnimo izvirni načrt pomoči

V šolo, 27. 5. 2016, k šolski svetovalni delavki prideta oba starša in učenec XY. Mati na razgovoru predlaga, da učenec XY piše test za angleščino. Prosi, če lahko piše test v pisarni

šolske svetovalne delavke. Šolska svetovalna delavka je pridobila test za angleščino pri učiteljici. Učiteljica se je strinjala, da učenec XY piše test pri šolski svetovalni delavki. Mati je predlagala, da gre učenec XY po testu k pouku, vendar je slednji to odklonil.

Mati je na pogovoru povedala, da je bila nezadovoljna, da je šola vključila v reševanje problematike Center za socialno delo. Šolska svetovalna delavka ji razloži, da smo se za to odločili z naslednjim razlogom: ob postopkih pomoči razredničarke, učiteljev, šolske svetovalne delavke ni bilo izboljšanja problematike. Mati ni prišla na pogovor, na katerega smo jo povabili preko XY za ureditev termina zunanje strokovne obravnave. Vzroka ponovnega izostanka XY ni sporočila (dogovor v o sporočanju odsotnosti). Materi šolska svetovalna delavka pove, da jo je na zadnjem pogovoru obvestila o pripravi poročila za Center za socialno delo. Mati pove, da je bila prizadeta, ker smo v poročilo napisali, da ima otrok XY težave na čustvenem področju. Mati je razložila, da ji otrok o vabilu v šolo ni povedal. Ko ji je svetovalna delavka povedala, da ji je v nabiralnik dala vabilo na pogovor in prenovljen izvirni projekt pomoči, je povedala, da ga z nabiralnika še ni vzela. Nabiralnik mati prazni le vsakih nekaj dni. Oče se v pogovor ni vključeval. Mater je šolska svetovalna delavka pozvala, da posreduje telefonski kontakt, na katerem bo dosegljiva. Mati je povedala, da na svoj telefon ni dosegljiva. Predlagala je očetu, da posreduje svoj telefon. Oče se je strinjal, povedal je, da je voznik in pogosto odsoten, tako da mogoče vedno ne bo mogel poskrbeti za prenos informacij. Mama je sama prosila za določitev termina ponovnega sestanka (3. 6. 2016), z namenom preverjanja doseganja ciljev, postavljenih v izjemnem načrtu pomoči. Šolska svetovalna delavka je očeta vprašala, koliko se lahko vključi v pomoč XY pri ponavljanju učne snovi. Prosila ga je, da sodeluje s šolo tudi v smislu krepitve moči XY. Oče je povedal, da se bo potrudil. S staršema smo pregledali izvirni načrt in ga dopolnili z novimi dogovori. Glede posameznih dogovorov se bo učenec z učitelji dogovoril sam. Po pogovoru s starši se je šolska svetovalna delavka o ciljih znotraj izjemnega načrta pomoči pogovorila še z učencem XY. Učenec v smislu dogovora išče še učiteljico za zgodovino, da se dogovori za termin ocenjevanja. Učiteljice za zgodovino učenec ne najde. Strinja se, da mu šolska svetovalna delavka pomaga pri iskanju in dogovoru z učiteljico. Učiteljica si vzame čas in skupaj z učencem pregleda snov v učbeniku, ki jo mora obvladati. Učiteljica učencu predlaga možni termin ocenjevanja, ki je usklajen z ostalimi predmeti in termini. Učenca spodbudi, da snov že obvlada in naj pride na ocenjevanje, potem pa se posveti drugim predmetom. Učenec pove, da mu bo pri pripravi za zgodovino pomagala prostovoljka Centra za socialno delo. Z učencem

se šolska svetovalna delavka dogovori, da mater obvesti o dodatnih dogovorih izjemnega delovnega projekta pomoči. O vsebini razgovora s starši in dogovorih šolska svetovalna delavka obvesti razredničarko učenca. Posamezni učitelji, kjer naj bi učenec pridobil ocene, so učenca vključili v okviru dodatne strokovne pomoči za druge učence, v okviru dopolnilnega pouka oz. k redni uri, kjer je opravil ocenjevanje ustno oz. pisno. Učiteljica slovenskega jezika je povedala, kako pozorni so bili sošolci do učenca pri uri in ga spodbujali, da pokaže znanje. Učenec je dne 6. 6. 2016 prinesel novo telefonsko številko matere (povedal je, da je materi posodila telefon njena sestra). Mati je šolsko svetovalno delavko prosila, da jo pokliče. Šolska svetovalna delavka je mater poklicala in jo seznaniila z dogovori, ki jih je učenec s pomočjo šolske svetovalne delavke napravil za posamezne predmete. Obvestila jo je tudi o nadaljnjem programu pomoči, o pridobljenih ocenah in možnosti pomoči glede priprave nalog z uporabo računalnika. Učenec te naloge lahko pripravi v šolski računalnici. Učenec XY je, glede na načrt pomoči, uspešno pridobil ocene pri večini predmetov. Učenec ni prišel na popravljanje matematike. Mati, ki jo je šolska svetovalna delavka poklicala 15. 6. 2016, ni bila dosegljiva na posredovani novi številki. Šolska svetovalna delavka je poklicala očeta in ta je obljubil, da bo mater in otroka seznaniil z nadaljnjimi dogovori. Učenec XY je prišel naslednji dan zopet v šolo. Povedal je, da ni prišel v šolo, ker ga je bilo strah. Ni se naučil dela snovi pri matematiki. Z razredničarko sem se dogovorila, da učencu organizira pomoč sošolk pri matematiki in fiziki. Učenec se je na učno pomoč vključil. Ni uspel popraviti matematike in fizike. Za matematiko je učenec imel popravni izpit, za fiziko pa predmetni izpit. Šolska svetovalna delavka se je z razredničarko in učencem dogovorila za pomoč sošolke. Pri matematiki pa je učencu snov dodatno razložila učiteljica predmeta. Mati je v telefonskem pogovoru 22. 6. 2016 povedala, da je za fiziko uredila pomoč. Zadnje dni šolskega leta, od dne 13. 6. 2016, se je učenec vključil k pouku. Razredničarka je učenca ves čas spodbujala, da se vključi k rednemu pouku, vendar se učenec ni vključil. Svetovalni delavki je povedal, da ocenjuje, da bo ocene lahko pridobil le, če se bo lahko pripravljaj doma. Učenec ni oddal prijavnice za predmetni in popravni izpit. Šolska svetovalna delavka je, ko matere ni priklicala, poklicala očeta. Očeta je prosila, da poskrbi za obveščanje matere in otroka, in sicer v zvezi s prijavo in termini popravnih izpitov. Oče je obljubil, da bo to storil zvečer, ker je trenutno na službeno odsoten. Učenec na popravni izpit iz matematike, ki je bil 30. 6. 2016, ni prišel. Šolska svetovalna delavka je opravila obisk na domu učenca. Na zvonjenje se ni nihče oglasil. Šolska svetovalna delavka je mater poklicala po telefonu. Mati

se ni javila, zato je šolska svetovalna delavka poklicala očeta in mu povedala, da XY ni prišel na popravni izpit. Oče je povedal, da je bil prejšnji dan pri XY in ni nič rekel, da ne bi šel na izpit. Šolska svetovalna delavka je očetu predlagala, da se z učitelji in ravnateljico dogovori za dodaten termin izpita, če je učenec XY pripravljen. Učiteljica matematike je predlagala, da učenec XY sam pove, kateri predmet bo opravljal (fiziko ali matematiko). Oče je obljubil, da bo prišel naslednji dan, 1. 7. 2016, v šolo skupaj z XY. Dogovora se je držal. Učenec se je odločil, da bo opravljal oba popravna izpita. Matematiko je uspešno opravil, fizike pa ne. Šolska svetovalna delavka in razredničarka sprejmeta dogovor z očetom učenca, da bo o terminih v avgustu obveščen tudi oče. Ko šolska svetovalna delavka očetu pove, da je na dan popravnega izpita opravila obisk na domu in da se ni nihče oglasil, oče pove, da je možno, da sta mati in otrok še spala. Pove, da je XY zelo nesamostojen, niti kruha si ne odreže sam. Ob predlogu šolske svetovalne delavke, da bi se otrok v smislu krepitve moči vključil v počitniški program v Rakitni ali Stični, se strinja, da se bo pogovoril o tem z mamo in otrokom. Očeta šolska svetovalna delavka seznani, da je mati možnost Stične odklonila in povedala, da ima lastno slabo izkušnjo iz vzgojnega doma. Šolska svetovalna delavka očetu pove, da je materi svetovala, da bi, glede na starost, potreboval več izkušenj za razvoj samostojnosti in strategij vključevanja v vrstniško skupino. Predstavitev programov v Rakitni in Stični bo šolska svetovalna delavka očetu poslala po pošti. Obljubila je, da se bo pozanimala glede vključitve v avgustu, saj bo šel učenec na morje s kolonijo, po predlogu Centra za socialno delo. V avgustu gre XY na morje še z očetom. Oče je posredoval novo telefonsko številko matere, na kateri bo po novem dosegljiva. Skupaj z razredničarko smo se dogovorili za načrt dela v prihodnjem šolskem letu, ki ga bomo sooblikovali. O terminu popravnega izpita je šolska svetovalna delavka telefonsko obvestila mater 20. 7. 2016. Mati je prišla v šolo in oddala prijavo na popravni izpit fizike v avgustu. Seznanila se je tudi s tem, na katerega od sošolcev se XY lahko obrne za pomoč pri fiziki. Očeta je šolska svetovalna delavka ravno tako obvestila (pisno) o terminu popravnega izpita ter o programu v Stični in Rakitni.

Tabela 4.1.: Skrajšana kronologija in kodiranje po poimenovanih dogodkih od zaznave do reševanja problema in izvajanje pomoči v okviru izvirnega projekta pomoči (skrajšan opis po dokumentaciji o primeru).

na vključevanje v razred: - odsoten, + prisoten,* neredno prisoten, ** prisoten pri individualni urah po dogovoru

Dogodek	Udeleženci								Kaj	Težava	Cilj	A Vključevanje staršev	B Stanje otroka glede na uspeh	C Stanje otroka glede vključevanja v razred
	R U	SD	ST	O	S	C S D	V	Pc Pš						
I. Zaznava problema	x	x							pogovor šolske svetovalne delavke in razredničarke	otrok pogosto odsoten od pouka	zagotoviti prisotnost otroka pri pouku		*	*
										neodzivnost matere	zagotoviti sodelovanje matere	-		
II. Pridobitev soglasja za pripravo in oblikovanje izvirnega načrta pomoči	x	x	x	x					pogovor šolske svetovalne delavke, razredničarke, matere in otroka	otrok pogosto odsoten od pouka, zaspi	zagotoviti prisotnost otroka pri pouku,		*	*
										težave z dvema	urediti težave s sošolcema			

Soglasje za oblikovanje izvirnega načrta pomoči	x	x	x	x						o problemu,	sošolcema mati ni seznanjena, ji ne pove za vse odsotnosti.	mati redno sodeluje s šolo	*	*	*
										soglasje otroka, matere,	otrok nima ocen	pridobitev ocen		*	*
										razredničarke	pogosto izostaja od pouka	zagotoviti vključitev otroka k pouku		*	*
										šolske svetovalne delavke za oblikovanje izvirnega načrta pomoči	mati je ostala brez službe	pomoč materi pri kritju dolga v šoli	+		
											sodeluje šele po več vabilih, nima telefona	mati sodeluje s šolo	*		

III. Dopolnitev izvirnega načrta pomoči							x		pogovor matere z vodstvom	otrok noče več v šolo	otrok naj do konca leta pride na spraševanje, da konča razred	*	-	-
Ponoven sestanek za dopolnitev izvirnega načrta pomoči po dogovoru z materjo	x	x	x	x			x		delovni sestaneček za dopolnitev izvirnega načrta pomoči	»zafrkavanje sošolcev«	ustaviti «zafrkavanje» razredničarka se pogovori z razredom	*	-	*
										učenec ne pove, kaj je narobe neocenjenost	učenec pove, če bodo še težave, nekomu v šoli ali pa izven šole razredničarka pripravi skupaj z učitelji, kjer je otrok brez ocen, načrt za pridobitev, ki ga		-	-

										bo uskladila z otrokom				
									odsotnost od pouka	učenec se vključi k pouku			-	
IV. Pomoč Centra za soc. delo	x	x				x	x		poročilo o problemu	odsotnost otroka od pouka	prisotnost otroka pri pouku, pridobitev ocen, kontinuirano sodelovanje staršev	-	-	-
Obisk strokovne delavke na domu			x	x		x			pogovor o problemu	odsotnost otroka zaradi »zafrkavanja sošolcev«	vključitev otroka k pouku	*	-	-
Poročanje											mati pride v šolo	-		

strokovne delavke CSD šolski svetovalni delavki		x				x			poročanje o ugotovitvah	odsotnost otroka zaradi »zafrkavanja sošolcev«	ureditev težav s sošolci			-
Sestanek ŠSD z vodstvom, učitelji, razrednikom	x xx	x						x	delovni sestanek z učitelji	odsotnost učenca, neocenjenost, zafrkavanje sošolcev, šibko sodelovanje matere	pomoč otroku po posameznih predmetih, da pridobi ocene in se vključi v razred		+	+
V. Obisk šolske svetovalne delavke na domu		x							delovni obisk	mati ni izpolnila dogovora s CSD, da pride v šolo	seznanitev z izvirnim načrtom pomoči učenca, zagotovitev sodelovanja s šolo	-	-	-
VI. Obveščanje o učnih	x	x	x	x	x				obvestilo o datumu testa za	nima pisne ocene pri angleščini	pridobitev ocene iz angleščine	+	+	**

obveznostih prek sovrstnika									angleščino					
VII. V šolo prideta oba Starša, s katerima dopolnimo izvirni načrt pomoči		x	x	x					pisanje testa, pogovor	premalo ocen	pridobitev ocene	+	+	**
									pogovor in dopolnitev izvirnega načrta pomoči	premalo ocen	pridobitev ocen	+		**
									posredovanje telefonskega kontakta očeta	kontinuiteta kontakta s starši	podpora učencu pri uresničevanju zastavljenih ciljev			
Načrtovanje pridobivanja ocen po predmetih v okviru izvirnega načrta pomoči z učitelji in učencem	xx x	x	x	x					načrtovanje korakov po posameznih predmetih za pridobitev ocen	premalo ocen	pridobitev ocene pri predmetih, kjer jih je premalo	+	+	+
									razlaga snovi vključevanje k		vključevanje k posameznim uram			

Pomoč prostovoljke CSD pri učenju zgodovine			x	x				x	posameznim uram pouka		pouka			
									učenje zgodovine	brez ustne ocene	pridobitev pozitivne ocene		+	*
Učenec ne pride v šolo na test iz matematike	x xx	x	x	x				x	pogovor z učencem	učenec pove, da ni prišel, ker še ne zna	določitev novega termina, da se učenec pripravi vrstniška pomoč	**	-	-
Učenec se vključi k rednemu pouku		x		x					pogovor z učencem	učenec ocenjeval, da ne bo zmoget k pouku, dokler ne pridobi ocen	se vključi k pouku		+	+

											pri večini redmetov				
Učenec ne pride na popravni izpit	x xx	x	x	x				x		obisk SD, pogovor z očetom	ne pride na izpit	ugotovitev okolščin in učencu omogočiti, da se izpita znotraj veljavnih terminov udeleži	**	-	-
Pogovor z očetom in dogovor omogočiti, da se otrok izpita, znotraj veljavnih terminov, udeleži	x xx	x	x	x				x		telefonski dogovor z očetom	opravljanje popravnega in predmetnega izpita	opraviti izpita	**	+	

Legenda oznak: x – kdo je udeležen: R – razredničarka, SD – šolska svetovalna delavka, ST – starši, O – otrok, S – sošolec, CSD – strokovna delavka Centra za socialno delo, V – vodstvo,

oznaka : x Pc – prostovoljka Centra za socialno delo, oznaka: x Pš – prostovoljna pomoč vrstnikov v šoli;

Oznaka xx: U – pomoč učiteljev posameznih predmetov;

A – legenda: stanje vključevanja staršev v sodelovanje s šolo:

- ni sodelovanja, + je sodelovanje, * sodelovanje je le pri načrtovanj, ne pa kasneje pri uresničevanju izvirnega načrta pomoči, ** sodelovanje ob vabilu šolske svetovalne delavke

Legenda stanje otroka:

B – glede na uspeh: - ni ocenjen, + je ocenjen, * ima nekaj ocen,

C – glede

Tabela 4.2. Prikaz izvirnega načrta učne pomoči po posameznih predmetih v procesu pomoči otroku

Predmet	Načrt vsebin in terminov ocenjevanja ter oblike pomoči
Matematika	1. 6. 2016: učenec piše test z razredom, predhodno mu je učiteljica pripravila preverjanje, ki ga je rešil doma. Učitelj in učenec sta se dogovorila, da preverjanje pred testom prinese učiteljici, ki ga bo popravila. V kolikor česa ne bo znal, mu bo dodatno razložila.
Slovenski jezik	10. 6. 2016: piše test, 6. 6. pride v šolo 5. šolsko uro in piše preverjanje pri uri dodatne strokovne pomoči s sošolcem. 6. uro mu bo učiteljica razložila snov, ki so jo obravnavali v času njegove odsotnosti. Izhajala bosta iz znanja učenca pri preverjanju. Prebere knjigo »Princeska z napako«. Ko bo pripravljen, ga bo učiteljica vprašala.
Angleški jezik	27. 5. piše test. Po testu ga bo učiteljica še vprašala. Učencu razloži, katero snov bo vprašan.
Fizika	Datum preverjanja bosta učenec in učiteljica določila, ko bo opravil dogovore za dosego ciljev pri matematiki. Teme, ki jih mora znati, učiteljica pove učencu, da jih zapiše.
Kemija	Učiteljica učencu pove, katere vsebine ga bo vprašala, in določi termin. Vprašala ga bo na dopolnilnem pouku za kemijo. Predhodno mu bo razložila snov. Svetuje mu, da najprej pridobi oceno pri kemiji, da se bo potem lahko posvetil drugim predmetom.
Biologija	Učenec iz poljubnega materiala izdelava model očesa in ga predstavi. Nauči se snov iz 1. konference. Ocenjen bo ustno, in sicer 8. 6., ob 11. uri.

Geografija	Predstavitev teme bo, glede na dogovor z učiteljico, 31. 5. 2016. Vprašan bo snov Avstralija, S Amerika, 10. 6., ob 7.30.
Zgodovina	Učencu učiteljica na kratko pove, da si zapiše, kaj bo vprašan. V učbeniku mu pokaže temeljne vsebine, ki jih mora znati. 2. 6. 2016 pride učenec k učiteljici, ponovi snov, ki jo bo vprašan, s pomočjo učiteljice. Vprašan bo ustno.
Etika	Pride k učiteljici, da pregledata snov, ki jo je potrebno znati do spraševanja.
Likovna umetnost	Učenec bo vprašan 15. 6. 2016. Portret izdelava po navodilih učiteljice v individualni situaciji, v pisarni šolske svetovalne delavke.
Glasbena umetnost	23. 5. in 24. 5. 2016 pride k učiteljici glasbe, ki mu bo individualno razložila snov. Pride z zvezkom in učbenikom. Test bo pisal 7. 6. 2016.
Šport	Pride na redno uro s svojim razredom in pridobi oceno.

Načrt in tabelo pomoči je oblikovala razredničarka učenca, glede na dogovor na prvem srečanju z materjo, učencem in šolsko svetovalno delavko. Načrt smo kasneje stalno dopolnjevali v okviru celotnega procesa pomoči otroku z vsemi udeleženi v procesu pomoči. V načrtovanje je šolska svetovalna delavka aktivno vključevala učenca in mu po potrebi pomagala pri nadaljnjem dogovarjanju z učitelji posameznih predmetov.

4. REZULTATI , UGOTOVITVE

V rezultatih sem prikazala analizo, glede na pozitivne dejavnike, ki so vplivali na sodelovanje staršev s šolo, na vključevanje otroka v pridobivanje ocen in vključevanje otroka v razred.

4.1. Rezultati, glede na pozitivne dejavnike, ki so pripomogli k vključevanju staršev v sodelovanje s šolo

Prvi od ključnih dogodkov za sodelovanje matere s šolo je bil, ko je mati prišla v šolo in se je z otrokom, razredničarko, šolsko svetovalno delavko pogovorila o problemu. Mati se je vključila v sodelovanje na podlagi vabila šolske svetovalne delavke. Na pogovoru je mati razložila, da njeno sodelovanje s šolo ovira to, ker ji otrok nič ne pove, nima telefona, ostala je brez službe.

Torej bi lahko rekli, da je bil pozitiven dejavnik, da je mati prišla v šolo, vabilo šolske svetovalne delavke.

Ob seznanitvi s problemom odsotnosti in neocenjenosti otroka je povedala, da za vse odsotnosti ne ve. Razredničarka ji je povedala, da njej otrok pojasni, da hodi pozno spat in zjutraj spi do 11. ure. Materi je povedala, da ji opravičil otrok ne prinaša pravočasno in za vse odsotnosti.

Mati je soglašala, da skupaj pripravimo izvirni načrt pomoči. Znotraj tega načrta se je strinjala, da krepimo otrokove interese, da otroka spodbuja k rednemu obiskovanju pouka, da mu razredničarka pomaga s pripravo izvirnega načrta pomoči za pridobivanje ocen, da bo mati redno sodelovala s šolo in prihajala na mesečne sestanke za preverjanje rezultatov, ter, da se razredničarka pogovori s sošolcema, ki ga zafrkavata. Mati je vložila vlogo za pomoč pri kritju stroškov šolskih obveznosti. V tej fazi je prišlo do delnega ubesednja problema, oblikovanja načrta pomoči, stekel je pogovor o možnih načinih pomoči otroku. Znotraj delovne skupine otroka, matere, razredničarke, šolske svetovalne delavke je prišlo do delitve nalog in načrtovanja korakov in ciljev za reševanje problema. Dogovorili smo se za sodelovanje matere s šolo za doseganje postavljenih ciljev. Vzpostavili smo delovni odnos. Mati dogovorov tega sestanka ni realizirala.

Drug ključni dogodek v sodelovanju matere s šolo je bil, ko je prišla k šolski svetovalni delavki na pogovor. Zaradi njene osotnosti se je pogovorila z ravnateljico. Mati je ravnateljici povedala, da otrok noče več v šolo in da ona tega ne podpira, zato je prišla v šolo.

Otrok ne pove, zakaj noče več v šolo, jasno pa je izrazil, da bi se rad prešolal. Ravnateljica ji je svetovala, da je bolj smiselno, da otrok prihaja do konca leta na ocenjevanja in razred naredi. Prosila jo je, da se naslednji dan oglasi pri šolski svetovalni delavki, kar je tudi storila. Mati je svetovalni delavki povedala, da otrok noče več v šolo, ne pove pa ji, zakaj.

Glede na to, da otrok o problemu ne more povedati v šoli ne doma, ji je svetovalna delavka predlagala pomoč izven šole. Šolska svetovalna delavka je mater seznanila z možnih oblikami pomoči. Predlagala ji je delovni sestanek, na katerem se nam bo pridružil otrok.

Pomemben dejavnik, ki je, v povezavi s tem dogodkom, vplival na sodelovanje matere s šolo, je bila stiska otroka, ki ni več hotel v šolo, in ocena matere, da mora v sodelovanju s šolo iskati rešitev.

Dejavnik, ki je mater vzpodbudil k ponovnemu sodelovanju, je bil pogovor z ravnateljico in dogovor za reševanje problematike.

Naslednji pomemben dejavnik za sodelovanje matere s šolo je bil pogovor s šolsko svetovalno delavko za iskanje rešitev, skupaj z otrokom.

Naslednji pomemben dogodek v sodelovanju matere s šolo je bila udeležba matere in otroka na delovnem sestanku za načrtovanje reševanja problematike.

Osebe, ki so spodbudile sodelovanje staršev s šolo, so bile vodstvo, šolska svetovalna delavka, in s sodelovanjem na sestanku, tudi razredničarka. V okviru delovnega srečanja je prišlo ponovno do ubesedenja problema, možnih rešitev, oblik pomoči in pri tem potrebnih korakov in delitve nalog. Mati dogovorov sestanka ni izpeljala.

Sovrstnik je sošolca preko elektronske pošte obvestil o testu za angleščino. Po tem obvestilu sta v šolo prišla oba starša, skupaj z otrokom. Starša sta želela, da otrok piše test za angleščino. V pogovoru s šolsko svetovalno delavko, sta izrazila željo po dopolnitvi izvirnega načrta pomoči z aktualnimi datumi. Mati je izrazila željo po dogovoru za naslednji sestanek, kjer bi preverili realizacijo ciljev po izvirnem načrtu pomoči. Očeta je spodbudila k posredovanju telefonskega kontakta.

Iz pogovora s starši bi lahko sklepali, da je starše k temu sodelovanju spodbudil tudi obisk strokovne delavke Centra za socialno delo in dogovor z njo, da se mati oglasi v šoli.

Dejavnik, ki je v tej fazi spodbudil sodelovanje staršev s šolo, je bil, glede na rezultate, sošolec otroka, ki je starše in otroka obvestil o testu. Lahko bi tudi sklepali, da je bila med pomembnimi dejavniki tudi najava šolske svetovalne delavke za obisk na domu.

Z vidika metod dela bi rekli, da je bil v tej fazi ponovno definiram problem, prišlo je do ponovnega dogovora za sodelovanje, do načrtovanja korakov otrokovega vključevanja k pouku in v pridobivanje ocen ter do sodelovanja obeh staršev. Posredovanje telefonskega kontakta očeta se je izkazalo za pozitivno pri prekinitvah kontakta matere v stiku s šolo, ki smo si ga v procesu pomoči razložili kot materin umik, ko otrok ni zmozel in se je umaknil v ponovno odsotnost od šole.

Oče je bil od vključitve v sodelovanje pri razreševanju problemov otroka tisti dejavnik, ki je bil dosegljiv in je poskrbel, da je otrok speljal naslednji korak ob novem dogovoru znotraj izvirnega načrta pomoči.

4.2. Rezultati, glede na pozitivne dejavnike, ki so pripomogli k vključitvi otroka k pridobivanju ocen

Ob zaznavi problema je imel otrok po posameznih predmetih nekaj ocen.

V okviru delovnega sestanka otroka, matere, šolske svetovalne delavke, ko se je otrok vključil v oblikovanje izvirnega načrta pomoči, se je strinjal, da razredničarka pripravi načrt pridobitve ocen po posameznih predmetih. Razredničarka ga je seznani, pri katerih predmetih se dogovori sam in kakšna pomoč za realizacijo ciljev pridobitve ocen mu je na voljo. Določila je tudi sošolca, ki mu nosi zapiske. Razredničarka je učencu priporočila, da redno obiskuje pouk in sliši razlago.

V tej fazi je bil pomemben dejavnik, ki je vplival na vključevanje otroka v ocenjevanje, spodbujanje razredničarke.

Pomemben dogodek, ki je po rezultatih pripomogel k vključitvi otroka v ocenjevanje, je bil delovni sestanek vodstva, razredničarke, učiteljev in šolske svetovalne delavke. Na tem sestanku so se udeleženi seznani z odsotnostjo učenca, zafrkavanjem sošolcev in šibkim sodelovanjem matere pri reševanju zaznanih težav. Dogovor sestanka je bil pomoč otroku pri posameznih predmetih, da pridobi ocene, in pomoč, da se vključi v razred.

V dogovoru razredničarke in šolske svetovalne delavke smo poskušali otroka pridobiti za ocenjevanje preko obveščanja sovrstnika.

Do napredka pri vključevanju otroka v ocenjevanje je prišlo, ko je sovrstnik obvestil otroka o datumu testa za angleščino. Otrok je bil pri angleščini brez pisne ocene, cilj je bil, da se vključi v ocenjevanje.

Dejavnik, ki je vplival na pogoje za vključitev otroka v ocenjevanje, je bila vez vrstnika z otrokom preko vsakodnevnega obiska pri otroku in prinašanje zapiskov ter s tem ohranjanje stika s šolo prek sovrstnika.

Dogodek, ki je, glede na rezultate pomembno vplival na pridobivanje ocen, je bil prihod obeh staršev v šolo. Starša sta izrazila željo, da otrok dobi ocene in da se v izvirni delovni načrt vnese aktualne datume. V šolo je prišel tudi otrok in pisal test za angleščino ter tako pridobil manjkajočo oceno.

Dejavnik, ki je v procesu pomoči pomembno vplival na tej stopnji, je dogovor matere s strokovno delavko Centra za socialno delo, da pride v šolo, ter podpora sovrstnika preko stalnega stika z otrokom na njegovem domu. Pomemben dejavnik za otroka se je pokazala tudi podpora obeh staršev in pripravljenost za sodelovanje pri načrtovanju pomoči, uresničevanju ciljev in sodelovanje s šolo.

V nadaljevanju se je otrok aktivno vključil v načrtovanje korakov po posameznih predmetih za pridobitev ocen. Učenec je dosegel pozitivne ocene pri posameznih predmetih, glede na načrtovanje. Pri tem se je učenec vključeval k posameznim uram s ciljem razlage snovi, glede na dogovorjene korake.

Naslednji dejavnik, glede na rezultate, ki je učencu pomagal pri pridobivanju ocen, je pomoč prostovoljke Centra za socialno delo. Prostovoljka je otroku pomagala pri učenju zgodovine s ciljem, da otrok pridobi pozitivno ustno oceno. Otrok je ta cilj s pomočjo dosegel.

Učenec se je vključil k rednemu pouku, ko je pridobil manjkajoče ocene pri večini predmetov.

Naslednji dogodek, ki je otroku pomagal pri vključevanju v opravljanje popravnega in predmetnega izpita, je telefonski pogovor šolske svetovalne delavke z očetom. Le-ta je očeta obvestila, da je otrok zamudil termin za opravljanje popravnega izpita. Ponudila mu je še možnost, da se otrok v okviru preostalega rednega termina popravnega izpita udeleži. Oče je poskrbel, da je otrok prišel na popravni izpit. Imel je možnost opravljati popravni izpit iz

matematike in predmetni izpit iz fizike. Popravni izpit iz matematike je uspešno opravil. **Na tej stopnji pomoči je bil pomemben dejavnik sodelovanje očeta pri obveščanju otroka in podpora otroku pri vključevanju v šolo.**

V okviru dejavnikov, ki so vplivali na pozitivno vključevanje otroka v ocenjevanje, so bile metode dela: ubesedenje problema, dogovor za sodelovanje, soustvarjanje rešitev problema, ustvarjanje varnega prostora za sodelovanje, dogovor za pomoč pri doseganju ciljev, krepitev in spodbujanje otroka, dodajanje moči otroku s proslavljanjem doseženih ciljev. Dodali bi še pomen delovnih sestankov z učitelji ob evalvaciji problema, analizi pomoči in načrtovanju nadaljnje pomoči učencu, vrstniško pomoč, varen, odprt odnos učiteljev, usmerjen k pozitivnim rezultatom, stalno vodenje in spodbujanje učenca s strani razredničarke in šolske svetovalne delavke.

Pomembne osebe, ki so vplivale na dogodke, ki so bili otroku v podporo pri vključevanju v ocenjevanje, so bili učitelji, razredničarka, sovrstnik, prostovoljka in psihologinja Centra za socialno delo, šolska svetovalna delavka, oba starša, vrstniki v okviru vrstniške pomoči, vodstvo.

4.3. Rezultati, glede na pozitivne dejavnike, ki so pripomogli k vključitvi otroka v razred

Kot pomemben dogodek, ki je prispeval k vključevanju otroka v razred, se je pokazal delovni sestanek vodstva, razredničarke, učiteljev in šolske svetovalne delavke. Na sestanku so se udeleženi seznanili z odsotnostjo učenca, neocenjenostjo, zafrkavanjem sošolcev in šibkim sodelovanjem matere s šolo. Cilj sestanka je bil pomagati otroku, da pridobi ocene in se mu pomaga pri vključevanju v razred. V okviru sestanka se je točno določilo po posameznih predmetih, kako lahko otrok pridobi ocene in kako mu bo pri tem posamezni učitelj pomagal. Na sklic tega sestanka sta vplivali šolska svetovalna delavka in razredničarka. Namen sestanka je bil osvetliti problematiko otroka in načrtovati delo.

Dejavnik, ki je v povezavi s temi dogodki vplival na sodelovanje, je bilo sodelovanje s strokovnimi delavci Centra za socialno delo pri reševanju problematike, najava obiska šolske svetovalne delavke na domu učenca za vzpostavitev sodelovanja in vključitev učiteljev v konkretno akcijo z namenom pomoči otroku.

Otrok se je vključil v ocenjevanje prek obvestila sovrstnika.

Sovrstnik je s stalnim stikom z otrokom pomembno doprinesel k ponovni vključitvi otroka v šolo.

Naslednji pomemben dogodek je bilo načrtovanje pridobivanja ocen v okviru izvirnega načrta pomoči z učitelji in učencem, v okviru katerega so se udeleženi otrok, starši, razrednik, učitelji ter šolska svetovalna delavka dogovorili za vključevanje k posameznim uram pouka. Učenec je bil tako deležen razlage snovi in hkrati se je vključeval k posameznim uram pouka z svojim razredom.

Dejavnik, ki je na tej stopnji pomoči pomembno vplival, je bila krepitev učenca z vključevanjem k posameznim uram in njegova dobra izkušnja ob tem vključevanju v razred. Pomemben je bil tudi vpliv razredničarke pri delu v razredu v smislu večje senzibilnosti za vključevanje otroka v razredno skupnost in nudenje vrstniške pomoči.

Naslednji pomemben dogodek je bil, ko se je učenec vključil k rednemu pouku. **Pri tem je bil učencu v pomoč pogovor s šolsko svetovalno delavko, ki ji je zaupal, da se bo k pouku lahko vključil, ko bo pridobil ocene pri večini predmetov.** Učenec se je vključil k pouku.

Osebe, ki so skozi dogodke vplivale na vključevanje otroka, so bile: razredničarka, šolska svetovalna delavka, sovrstnik, oba starša, učitelji, vodstvo.

Oblike dela tekom dogodkov vključevanja otroka v pouk: načrtovanje, dogovor za oblike pomoči in pomoč otroku, proslavljanje doseženih ciljev, otroku dati zadosti časa, da uresniči dogovore, podpora obeh staršev s spodbudo, organizacijo pomoči in sodelovanjem s šolo, vzpostavljanje delovnega odnosa, koordinacija aktivnosti in akterjev, osebno vodenje procesa pomoči in načrtovanja, dodajanje moči, sodelovanje vseh udeležениh, ubesedenje sprotnih težav, krepitev otroka, kaj zmore sam in ga podpreti, kjer ne gre, in tam, kjer zmore sam, da spelje, krepitev vključitve otroka skozi dobre izkušnje vključevanja k posameznim uram.

Če izhajamo iz kriterijev, ki smo jih na začetku postavili za ugotavljanje uspešnosti izvirnega načrta pomoči v našem konkretnem primeru, da otrok začne hoditi v šolo, da pridobi ocene, bi lahko trdili, da smo z raziskavo to potrdili.

5. RAZPRAVA

Pozitivni dejavniki, ki so pripomogli k vključevanju staršev v sodelovanje s šolo, so:

Vabilo šolske svetovalne delavke k sodelovanju staršev.

Starši imajo v sodelovanju s šolo možnost, da se za otrokovo napredovanje pozanimajo v okviru govorilnih ur. V kolikor te možnosti ne izkoristijo in ima otrok v šoli težave, jih k sodelovanju povabi učitelj, v našem primeru otroka razrednik. Običajno jih razrednik povabi s sporočilom, ki ga posreduje po otroku v obliki ustnega ali pisnega vabila, v kolikor se s starši tako dogovori, lahko starše povabi preko elektronske pošte. Če se starši na vabilo ne odzovejo, jih povabi šolska svetovalna delavka. Le-ta je posebno pozorna pri oblikovanju vabila, ki ima namen starše pridobiti k sodelovanju. Če povzamemo iz literature, je sodelovanje staršev pri delu z učenci z učnimi težavami odločilno (Čačinovič Vogrinčič et al., 2011). Mati se je na vabilo odzvala, sicer po daljšem času, vendar smo tako pridobili pomembne informacije in izhodišče za nadaljnje delo. Omenila bi neugodno materialno stanje družine, kjer smo lahko pomagali s finančno pomočjo in informiranjem matere o drugih možnostih za pridobitev pomoči. Ugotovili smo, da učenec materi vsega ne pove, da je mati brez telefona, da internet lovi iz okolice. Vse te informacije so osvetlile možnost za načine posredovanja vabil materi in omejitve pri tem. Hkrati smo dobili informacijo, da ima otrok pri pripravi izdelkov, v povezavi z dostopnostjo do interneta, omejene možnosti. Kljub pomanjkljivostim v zadostni meri slišati mater in otroka, nam je uspelo pridobiti soglasje otroka in staršev za oblikovanje izvirnega načrta pomoči, ki ga je razredničarka pripravila in je služil za dopolnjevanje v procesu pomoči. Pomemben je bil načrt, ki je vključil dogovor za sodelovanje, naloge udeleženih, iskanje dobrih aktivnosti za otroka ob šoli, pomoč vrstnika, učno pomoč pri posameznih predmetih.

Dejavnik, kot odziv matere na zaznano stisko otroka in iskanje rešitve v sodelovanju s šolo, pogovor matere z ravnateljico in dogovor za pomoč, pogovor matere s šolsko svetovalno delavko in dogovor za iskanje rešitev skupaj z otrokom. Mati se je aktivno odzvala na stisko otroka preko prihoda v šolo in presoje, da pisanje opravičil otroku ni rešitev problema. Slišala je ponujene možnosti pomoči otroku, kot tiste, ki so jo motivirale k sodelovanju s šolo. Mati je dosegla, da se je v nadaljnje reševanje stiske vključil tudi otrok. Izhajali smo iz tega, da skupaj z otrokom, materjo, razredničarko, vodstvom in šolsko svetovalno službo pripravimo načrt pomoči po posameznih predmetih in vključevanja otroka za pridobitev ocen.

Razredničarka je otroku povedala, da se je z razredom pogovorila o vrstniški pomoči in pomoči pri vključevanju. Učencu je predlagala, da se vključi v razred, s čimer se je strinjal.

Če povzamemo, vzporedno z literaturo, je razrednik tisti, ki je učencu v oporo in pomoč pri reševanju težav (Magajna, 2008).

V procesu pomoči, ko je glede na postopke pomoči otrok ponovno izostal in ni prišlo do napredka, smo v pomoč vključili Center za socialno delo. Ocenjevali smo, da je glede na pristojnosti, ki jih ima Center za socialno delo, to še dodatna možnost za pomoč pri reševanju problema.

Vključitev strokovne delavke Centra za socialno delo k reševanju problematike in dogovor z materjo o prihodu v šolo je bil dodaten zunanji dejavnik, ki je vplival na sodelovanje matere s šolo. Mati tega dogovora ni takoj uresničila, tako da se je na obisk preko otrokovega sovrstnika najavila tudi šolska svetovalna delavka, da bi vključitev matere pospešila. Ob sodelovanju šolske svetovalne delavke, v smislu obveščanja, je ta opravila ponovni obisk na domu učenca. Omenili bi tudi stalen kontakt sovrstnika na otrokovem domu in obveščanje o učnih obveznostih, ki sta verjetno doprinesla k opogumljanju otroka za vključevanje v šolo. Povzeto iz literature, socialno nesprejeti otroci pri vključevanju v razred potrebujejo pomoč (Magajna et al., 2008).

Vključitev otrokovega očeta v sodelovanje s šolo je pomagalo otroku v smislu stalnega obveščanja o toka in podpore otroku. Oče je otroka pripeljal v šolo, da je ta lažje dosegel postavljeni cilj v procesu izvajanja izvirnega načrta pomoči.

V soustvarjanju dobrih rešitev, poteka učenja in poteka pomoči za otroka je potrebno sodelovanje staršev in otroka (Magajna et al., 2008).

Pozitivni dejavniki, ki so pripomogli k vključitvi otroka k pridobivanju ocen: izpostavili bi le posamezne dejavnike, ki so pomembno vplivali in jih nismo opredelili v zvezi s sodelovanjem staršev s šolo.

Pomemben dejavnik za otroka se je pokazala podpora obeh staršev otroku in pripravljenost za sodelovanje pri načrtovanju pomoči, uresničevanju ciljev in sodelovanje s šolo. Starša sta v šolo prišla z otrokom, in sicer z namenom konkretne akcije, obnovitve načrta pomoči, dogovora za nadaljnjo sodelovanje, kjer je oče posredoval telefonski kontak za dosegljivost.

Oče med sestankom ni izražal mnenja in aktivnega sodelovanja, je pa izrazil pripravljenost za sodelovanje v okviru zmožnosti. Mati je ubesedila svoje nestrinjanje, mnenje o postopkih šole v okviru pomoči, sama je dala pobudo za ponovno srečanje, kjer bomo preverili sodelovanje.

Učenec se je ob podpori šolske svetovalne delavke vključil v sonačrtovanje korakov za pridobitev ocen pri posameznih predmetih v smislu datumskega plana. V ta proces so se aktivno vključili učitelji, ki so nudili pomoč pri načrtovanju, usvajanju snovi. Učencu je bila v pomoč pri doseganju ciljev tudi vrstniška pomoč, ki jo je organizirala razredničarka. Pri zgodovini je otroku pri učenju pomagala prostovoljka Centra za socialno delo. Otrok je ob vključevanju na posamezne ure pouka s svojim razredom krepil dobro izkušnjo za ponovno vključitev v razred, tudi z doseganjem pozitivnih ocen. Svetovalni delavki je otrok razložil, da se bo k pouku vključil, ko bo pridobil ocene pri vseh predmetih. Mati je povedala, da otrok s pogovorom in dogovarjanjem z učitelji nima težav. Tudi strokovna delavka Centra za socialno delo je povedala, da je mati pohvalila učitelje, kako v procesu pomoči otroku pomagajo. Otrok je popravil vse ocene. Zadnji izpit iz fizike je opravil v avgustu in sedaj obiskuje deveti razred. Na dan izpita je prišel pred izpitom k šolski svetovalni delavki. Na njeno vprašanje, kdo mu je pomagal pri učenju, je povedal, da nihče. Večino snovi je znal že na koncu šolskega leta, spomnil se ni le formule za računanje, ker se je zmedel.

Če govorimo iz etike udeležnosti in perspektive moči se obnovijo stari in ubesedijo novi viri moči (Čačinovič Vogrinčič, 2008).

Pozitivni dejavniki, ki so pripomogli k vključitvi otroka v razred: vsi prej naštetih dejavniki so vplivali tudi na vključevanje otroka v razred. Razredničarka se je z učencem ves čas ob uresničevanju ciljev pogovarjala, ga opogumljala, mu svetovala. Z učencem je razvila bolj sproščen, manj formalen odnos. Najbolj se je v postopku načrtovanja korakov pomoči, ciljev obračal na šolsko svetovalno delavko. Poročal ji je o skrbah, strahovih, dosežkih in je v komunikaciji pokazal, da se počuti varnega.

Če na tem mestu povzamem značilnost dela v našem primeru, je to konkretna akcija. Kot pozitiven dosežek lahko navedem, da se je spremenil odnos učiteljev v konkretno delo. Temu konkretnemu delu se je pridružil tudi otrok, kar je sreča. Odrasli smo pripravili načrt za otroka, brez da bi slišali otrokov glas, vendar je zavzeto delo prineslo spremembe v dobro otroka. Spremembe so nastale v dobro otroka z mobilizacijo vseh udeležениh. Otrok je bil v procesu pomoči najprej pasiven sprejemnik, ki je nato naredil dobro. Zaznal je možnosti in se odzval s sodelovanjem.

Slabost in naša naloga za nadaljnje delo je slišati glas otroka in staršev. Slabost procesa pomoči je akcija na koncu šolskega leta, pozna akcija vseh, ki pa vseeno obrodi sadove. Odzivi otroka v procesu pomoči so bili naknadno.

Pri metodologiji dela bi si lahko pomagala z vprašalniki za vse udeležene, kar bi olajšalo postopek analize.

6. SKLEPI

1. sklep

Rezultati raziskave kažejo, da je v okviru socialnodelovskega koncepta izvirnega načrta pomoči v primeru naših staršev prišlo do bolj kontinuiranega vključevanja staršev v sodelovanje s šolo in podporo otroku pri reševanju problema vsled naslednjih dejavnikov: vabila šolske svetovalne delavke k sodelovanju staršev kot odziv matere na zaznano stisko otroka in iskanje rešitve v sodelovanju s šolo, pogovor matere z ravnateljico in dogovor za pomoč, pogovor matere s šolsko svetovalno delavko in dogovor za iskanje rešitev, skupaj z otrokom, vključitev strokovne delavke Centra za socialno delo k reševanju problematike in dogovor z materjo o prihodu v šolo, prihajanje otrokovega sovrstnika na dom in obveščanje otroka in matere o testih ter posredovanje najave šolske svetovalne delavke o obisku preko sovrstnika, vključitev otrokovega očeta v sodelovanje s šolo, le-ta je poskrbel za stalnost obveščanja otoka.

2. sklep

Rezultati raziskave kažejo, da je v okviru socialnodelovskega koncepta izvirnega načrta pomoči prišlo do vključevanja otroka v pridobivanje ocen vsled naslednjih dejavnikov: vključevanje otroka v ocenjevanje ob spodbujanju razredničarke, vez vrstnika z otrokom, in sicer preko vsakodnevnega obiska pri otroku in prinašanje zapiskov ter s tem ohranjanje stika s šolo, dejavnika, ki sta v procesu pomoči pomembno vplivala, sta bila dogovor matere s strokovno delavko Centra za socialno delo, da pride v šolo, ter podpora sovrstnika preko stalnega stika z otrokom na njegovem domu. Kot zelo pozitiven dejavnik za otroka se je pokazala podpora obeh staršev in pripravljenost za sodelovanje pri načrtovanju pomoči, uresničevanju ciljev in sodelovanje s šolo, naslednji dejavnik, glede na rezultate, ki je učencu pomagal pri pridobivanju ocen, je pomoč prostovoljke Centra za socialno delo, pomemben dejavnik je tudi sodelovanje očeta pri obveščanju otroka in podpora otroku pri vključevanju v šolo.

3. sklep

Rezultati raziskave kažejo, da je v okviru socialnodelovskega koncepta izvirnega načrta pomoči prišlo do napredka otroka pri vključevanju v razred vsled naslednjih dejavnikov: dejavnik, ki je v procesu pomoči vplival na sodelovanje, je bilo sodelovanje s strokovnimi delavci Centra za socialno delo pri reševanju problematike, najava obiska šolske svetovalne delavke na domu učenca, vzpostavitev sodelovanja in vključitev učiteljev v konkretno akcijo z namenom pomoči otroku, dejavnik, ki je v procesu pomoči pomembno vplival, je bila krepitev učenca z vključevanjem k posameznim uram pouka in njegova dobra izkušnja ob tem vključevanju v razred, pomemben je bil tudi vpliv razredničarke pri delu v razredu, v smislu večje senzibilnosti za vključevanje otroka v razredno skupnost in nudenje vrstniške pomoči, pomoč in pogovor s šolsko svetovalno delavko o vključitvi k pouku.

7. PREDLOGI

1. Delo s starši bo usmerjeno v krepitev sodelovanja obeh staršev in iskanja virov za zagotavljanje pogojev kontinuiranega sodelovanja. Soustvarjanje v procesu pomoči, izhajajoč z močnih področij otroka po oceni staršev.

2. Z izvirnim projektom pomoči bomo nadaljevali v naslednjem šolskem letu. Pozorni bomo na močna področja otroka. Delo bo bolj tankočutno usmerjeno v krepitev otroka, da se ga sliši in da ubesedi želje, predloge, stiske in strahove. Delo razredničarke in svetovalne delavke bo usmerjeno v delo z razredom, v smislu vključevanja in krepitev medsebojne pomoči in solidarnosti.

3. Potrebno bo pridobiti več znanj strokovnih delavcev, učiteljev in drugih, vključenih v izvirni načrt pomoči za kvalitetnejše izvajanje. Učenje pridružiti se, upoštevati vire moči, postavljati prava vprašanja.

Za uspešno izvajanje izvirnega načrta pomoči ne zadostuje soglasje vseh vpletenih, temveč morajo le-ti pristopiti k uresničevanju ciljev. Za to potrebujejo čas, znanje, dobro izkušnjo in odnos spoštovanja, v smislu doprinosa k rešivi.

V septembru smo dogovorjeni za prvi delovni sestanek za nadaljevanje procesa pomoči. Zadovoljni smo s takim načinom dela, ki da strokovnemu delu novo človeško dimenzijo in uspehi pomenijo zadovoljsvo vsem, ki so vključeni v delovni odnos.

Izvirni projekt pomoči je vplival na vzpostavitev delovnega odnosa za reševanje zaznane problematike. Izboljšal se je uvid v učenčevo problematiko ter uvid v njegove načine reševanja le-te. Učenec pri razreševanju stisk še vedno potrebuje veliko podpore s strani šole in staršev.

8. LITERATURA

- Bidulph, S. (2003). *Skrivnost srečnega otroštva*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Čačinovič Vogrinčič, G. (2008). *Soustvarjanje v šoli: Učenje kot pogovor*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Čačinovič Vogrinčič, G., Kopal, L., Mešl, N., Možina, M. (2005). *Vzpostavljanje delovnega odnosa in osebnega stika*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Čačinovič Vogrinčič, G., Kodole, T., Mešl, T. (2013). *Otrokov glas v procesu učenja in pomoči*. Priročnik za vrtce, šole in starše. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Juul, J., prevod iz angleščine Gradišnik, I. (2010). *Družine s kronično bolnimi otroci*. Ljubljana: Inštitut za sodobno družino Manami.
- Košir, S., et al. (2008). *Otroci s primankljaji na posameznih področjih učenja: navodila za prilagojeno izvajanje programa osnovne šole z dodatno strokovno pomočjo*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Magajna, L., Kavkler, M., Čačinovič Vogrinčič, G., Pečjak, S., Bregar Golobič, K. (2008). *Učne težave v osnovni šoli: koncept dela*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Mesec, B. (1997a). *Metodologija raziskovanja v socialnem delu II. del*. Skripta. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.
- Mesec, B. (1997). *Metodologija raziskovanja v socialnem delu I. del*. Skripta. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.
- Mesec, B. s sodelovanjem Cigoj Kuzma, N. (2001). *Navodilo za diplomsko nalogo*. Tretja izdaja. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.
- Musek Lešnik, K. (2010). *Samozavedanje, samovrednotenje, pozitivna samopodoba* (6 do 8 let) priročnik za prvo triletnje OŠ, Brezovica pri Ljubljani: IPSOS.
- OECD (1998). *Overcoming Failure at School*. Paris: OECD.
- *Pravilnik o postopku usmerjanja otrok s posebnimi potrebami*, Uradni list RS, št. 54/2003.
- Strojín, M., Mikuš Kos, A., in sodelavke (1991). *Vsak otrok hodi v šolo*. Zbirka. Murska Sobota: Pomurska založba.
- Youngs, B., prevod iz angleščine Luft, T., Musek Lešnik, K. (2000). *Šest temeljnih prvin samopodobe: Kako jih razvijamo pri otrocih in učencih: priročnik za vzgojitelje in učitelje v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah*. Priročnik. Ljubljana: EDUY.
- *Zakon o osnovni šoli*, Uradni list RS, št. 12/1996.

– Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o osnovni šoli (2007). Uradni list RS, št. 102, stran 13775.

9. PRILOGE

Priloga 1

Analiza po dogodkih in udeležencih

I. Zaznava problema

R – razredničarka

SD – šolska svetovalna delavka

II. Pridobitev soglasja in oblikovanje izvirnega načrta pomoči

R – razredničarka

SD – šolska svetovalna delavka

ST – starši

O – otrok

Soglasje za oblikovanje izvirnega načrta pomoči

R – razredničarka

SD – šolska svetovalna delavka

ST – starši

O – otrok

III. Dopolnitev izvirnega načrta pomoči

V – vodstvo

Ponoven sestanek za dopolnitev izvirnega načrta pomoči po dogovoru z materjo

V – vodstvo

R – razredničarka

SD – šolska svetovalna delavka

ST – starši

O – otrok

IV. Pomoč Centra za socialno delo

R – razrednik

SD – šolska svetovalna delavka

CSD – strokovna delavka

V – vodstvo

Obisk strokovne delavke CSD na domu

ST – starši

O – otrok

CSD – strokovna delavka CSD

Poročanje strokovne delavke CSD šolski svetovalni delavki

SD – šolska svetovalna delavka

CSD – strokovna delavka Centra za socialno delo

Sestanek šolske svetovalne delavke z vodstvom, učitelji in razrednikom

R – razredničarka

SD – šolska svetovalna delavka

U – učitelji

V – vodstvo

V. Obisk šolske svetovalne delavke na domu

SD – šolska svetovalna delavka

VI. Obveščanje o učnih obveznostih prek sovrstnika

R – razredničarka

SD – šolska svetovalna delavka

ST – starši

O – otrok

S – sovrstnik

VII.V šolo prideta oba starša, s katerima dopolnimo izvirni načrt pomoči

SD – šolska svetovalna delavka

ST – starša

O – otrok

Načrtovanje pridobivanja ocen po predmetih v okviru izvirnega načrta pomoči z učitelji in učencem

R – razredničarka

U – učitelji

SD – šolska svetovalna delavka

ST – starši

O – otrok

Pomoč prostovoljke Centra za socialno delo

ST – starši

O – otrok

Pc – prostovoljka Centra za socialno delo

Učenec ne pride v šolo na test matematike

R – razredničarka

U – učitelji

SD – šolska svetovalna delavka

ST – starši

Pš – prostovoljna pomoč vrstnikov v šoli

Učenec se vključi k rednemu pouku

SD – šolska svetovalna delavka

O – otrok

Učenec ne pride na popravni izpit

R – razredničarka

U – učitelji

SD – šolska svetovalna delavka

ST – starši

O – otrok

V – vodstvo

Pogovor z očetom in dogovor omogočiti, da se otrok udeleži izpita znotraj veljavnih terminov

R – razredničarka

U – učitelji

SD – šolska svetovalna delavka

ST – starši

O – otrok

V – vodstvo

Priloga 2

Analiza po dogodkih in » Kaj« socialnodelovni koncept.

I. Zaznava problema

- pogovor šolske svetovalne delavke in razredničarke

II. Pridobitev soglasja za pripravo in oblikovanje izvirnega načrta pomoči

- pogovor šolske svetovalne delavke, razredničarke, matere in otroka o problemu

Soglasje za oblikovanje izvirnega načrta pomoči

- soglasje otroka, matere, razredničarke, šolske svetovalne delavke za oblikovanje izvirnega načrta pomoči

III. Dopolnitev izvirnega načrta pomoči

- pogovor matere z vodstvom šole
- delovni sestanek vodstva šole, otroka, staršev, šolske svetovalne delavke

Ponovni sestanek za dopolnitev izvirnega načrta pomoči po dogovoru z materjo

- delovni sestanek vodstva, otroka, staršev, šolske svetovalne delavke

IV. Pomoč Centra za socialno delo

- poročilo razredničarke, šolske svetovalne delavke in vodstva o problemu

Obisk strokovne delavke na domu

- pogovor strokovne delavke CSD z otrokom in starši o problemu

Poročanje strokovne delavke CSD šolski svetovalni delavki

- poročanje strokovne delavke CSD šolski svetovalni delavki o ugotovitvah

Sestanek šolske svetovalne delavke z vodstvom, učitelji in razrednikom

- delovni sestanek vodstva, razredničarke, učiteljev, šolske svetovalne delavke o problemu

V. Obisk šolske svetovalne delavke na domu

- delovni obisk

VI. Obveščanje o učnih obveznostih prek sovrstnika

- obvestilo o datumu testa za angleščino

VII. V šolo prideta oba starša, s katerima se dopolni izvirni načrt pomoči

- pisanje testa in pogovor
- pogovor in dopolnitev izvirnega načrta pomoči
- posredovanje telefonskega kontakta očeta

Načrtovanje pridobivanja ocen po predmetih v okviru izvirnega načrta pomoči z učitelji in učencem

- načrtovanje korakov po posameznih predmetih za pridobitev ocen
- vključevanje k posameznim uram pouka

Pomoč prostovoljke Centra za socialno delo pri učenju zgodovine

- učenje zgodovine

Učenec ne pride v šolo na test matematike

- pogovor z učencem

Učenec se vključi k rednemu pouku

- pogovor z učencem

Učenec ne pride na popravni izpit

– obisk šolske svetovalne delavke, pogovor z učencem

Pogovor z očetom in dogovor za možnost opravljanja popravnega izpita iz matematike in predmetnega izpita iz fizike v okviru preostalega termina

– telefonski dogovor z očetom

Priloga 3

Analiza po dogodkih in zaznani »težavi«

I. Zaznava problema

- otrok pogosto odsoten od pouka
- neodzivnost matere

II. Pridobitev soglasja za pripravo in oblikovanje izvirnega načrta pomoči

- otrok pogosto odsoten od pouka, zaspi, težave z dvema sošolcema
- mati ni seznanjena, ji ne pove za vse odsotnosti

Soglasje za oblikovanje izvirnega projekta pomoči

- otrok nima ocen, pogosto izostaja od pouka
- mati ostala brez službe
- sodeluje šele po več vabilih, nima telefona

III. Dopolnitev izvirnega načrta pomoči

- otrok noče več v šolo

Ponovni sestanek za dopolnitev izvirnega načrta pomoči po dogovoru z materjo

- zafrkavanje sošolcev
- učenec ne pove, kaj je narobe
- neocenjenost

- odsotnost od pouka

IV. Pomoč Centra za socialno delo

- odsotnost od pouka

Obisk strokovne delavke na domu

- odsotnost otroka zaradi zafrkavanja sošolcev

Poročanje strokovne delavke CSD šolski svetovalni delavki

- odsotnost otroka zaradi zafrkavanja sošolcev

Sestanek šolske svetovalne delavke z vodstvom, učitelji in razrednikom

- odsotnost učenca, neocenjenost, zafrkavanje sošolcev, šibko sodelovanje matere

V. Obisk šolske svetovalne delavke na domu

- mati ni izpolnila dogovora na CSD, da pride v šolo

VI. Obveščanje o učnih obveznostih preko sovrstnika

- nima pisne ocene pri angleščini

VII.V šolo prideta oba starša, s katerima dopolnimo izvirni načrt pomoči

- premalo ocen
- kontinuiteta kontakta s starši

Načrtovanje pridobivanja ocen po predmetih v okviru izvirnega načrta pomoči z učitelji in učencem

- premalo ocen
- razlaga snovi

Pomoč prostovoljke CSD pri učenju zgodovine

- brez ustne ocene

Učenec ne pride v šolo na test matematike

- učenec pove, da ni prišel, ker še ne zna

Učenec se vključi k rednemu pouku

- učenec ocenjeval, da ne bo zmoget k rednemu pouku, dokler ne pridobi ocen pri večini predmetov

Učenec ne pride na popravni izpit

- ne pride na izpit

Pogovor z očetom in dogovor za možnost opravljanja popravnega izpita iz matematike in predmetnega izpita iz fizike v okviru preostalega termina

- opravljanje popravnega in predmetnega izpita

Priloga 4

Analiza po dogodkih in ciljih

I. Zaznava problema

- zagotoviti prisotnost otroka pri pouku
- zagotoviti sodelovanje matere

II. Pridobitev soglasja za pripravo in oblikovanje izvirnega načrta pomoči

- zagotoviti prisotnost otroka pri pouku
- urediti težave s sošolcema
- mati redno sodeluje s šolo

Soglasje za oblikovanje izvirnega načrta pomoči

- pridobitev ocen
- zagotoviti vključitev otroka k pouku
- pomoč materi pri kritju dolga v šoli
- mati sodeluje s šolo

III. Dopolnitev izvirnega načrta pomoči

- otrok do konca leta prihaja na spraševanje, da konča razred

Ponovni sestanek za dopolnitev izvirnega načrta pomoči po dogovoru z materjo

- ustaviti zafirkavanje, razredničarka se pogovori z učenci v razredu
- učenec pove, če bodo še težave s kom v šoli ali izven šole
- razredničarka skupaj z učitelji pripravi načrt za pridobitev ocen, kjer učencu manjkajo, ki ga bo uskladila z učencem
- vključitev učenca k pouku

IV. Pomoč Centra za socialno delo

- prisotnost otroka pri pouku
- pridobitev ocen
- kontinuirano sodelovanje staršev

Obisk strokovne delavke na domu

- vključitev otroka k pouku
- mati pride v šolo

Poročanje strokovne delavke CSD šolski svetovalni delavki

- ureditev težav s sošolci

Sestanek vodstva, razredničarke, učiteljev, šolske svetovalne delavke

- pomoč otroku pri posameznih predmetih, da pridobi ocene in se vključi v razred

V. Obisk šolske svetovalne delavke na domu

- seznanitev z izvirnim načrtom pomoči učencu
- zagotovitev sodelovanja s šolo

VI. Obveščanje o učnih obveznostih prek sovrstnika

- pridobitev ocene iz angleščine

VII. V šolo prideta oba starša, s katerima se dopolni izvirni načrt pomoči

- pridobitev ocen
- podpora učencu pri uresničevanju zastavljenih ciljev

Načrtovanje pridobivanja ocen po predmetih v okviru izvirnega načrta pomoči z učitelji in učencem

- pridobitev ocen pri predmetih, kjer jih je premalo
- vključevanje k posameznim uram pouka

Pomoč prostovoljke Centra za socialno delo pri učenju zgodovine

- pridobitev pozitivne ocene

Učenec ne pride v šolo na test matematike

- določitev novega termina, da se učenec lahko pripravi, vrstniška pomoč

Učenec se vključi k rednemu pouku

- se vključi k pouku

Učenec ne pride na popravni izpit

- ugotovitev okoliščin in učencu omogočiti, da se znotraj veljavnih terminov udeleži popravnega in predmetnega izpita

Pogovor z očetom in dogovor za možnost opravljanja popravnega izpita iz matematike in predmetnega izpita iz fizike v okviru preostalega termina

- opravi izpita

Priloga 5

Analiza po dogodkih in vključevanju staršev v sodelovanje s šolo

I. Zaznava problema

– ni sodelovanja

II. Pridobitev soglasja za pripravo in oblikovanje izvirnega načrta pomoči

* sodelovanje je le pri načrtovanju, ne pa kasneje pri uresničevanju izvirnega načrta pomoči

Soglasje za oblikovanje izvirnega načrta pomoči

+ sodelovanje, pomoč pri materialnih stroških

* sodelovanje je le pri načrtovanju, ne pa kasneje pri uresničevanju izvirnega načrta pomoči

III. Dopolnitev izvirnega načrta pomoči

* sodelovanje je le pri načrtovanju, ne pa kasneje pri uresničevanju izvirnega načrta pomoči

Ponovni sestanek za dopolnitev izvirnega načrta pomoči po dogovoru z materjo

* sodelovanje je le pri načrtovanju, ne pa kasneje pri uresničevanju izvirnega načrta pomoči

IV. Pomoč Centra za socialno delo

– ni sodelovanja

Obisk strokovne delavke na domu

* sodelovanje je le pri načrtovanju, ne pa kasneje pri uresničevanju izvirnega načrta pomoči

– ni sodelovanja

V. Obisk šolske svetovalne delavke na domu

– ni sodelovanja

VI. Obveščanje o učnih obveznostih prek sovrstnika

+ je sodelovanje

VII. V šolo prideta oba starša, s katerima se dopolni izvirni načrt pomoči

+ je sodelovanje

Načrtovanje pridobivanja ocen po predmetih v okviru izvirnega načrta pomoči z učitelji in učencem

+ je sodelovanje

Pomoč prostovoljke Centra za socialno delo pri učenju zgodovine

+ je sodelovanje

Učenec ne pride v šolo na test matematike

** sodelovanje ob vabilu šolske svetovalne delavke

Učenec se vključi k pouku

Učenec ne pride na popravni izpit

Pogovor z očetom in dogovor za možnost opravljanja popravnega izpita iz matematike in predmetnega izpita iz fizike v okviru preostalega termina

** sodelovanje na pobudo šolske svetovalne delavke

Priloga 6

Analiza po dogodkih in stanju otroka, glede na uspeh

I. Zaznava problema

* ima nekaj ocen

II. Pridobitev soglasja za pripravo in oblikovanje izvirnega načrta pomoči

* ima nekaj ocen

* ima nekaj ocen

Soglasje za oblikovanje izvirnega načrta pomoči

* ima nekaj ocen

* ima nekaj ocen

II. Dopolnitev izvirnega načrta pomoči

– ni ocenjen

Ponovni sestanek za dopolnitev izvirnega načrta pomoči po dogovoru z materjo

– ni ocenjen

– ni ocenjen

IV. Pomoč Centra za socialno delo

– ni ocenjen

Obisk strokovne delavke na domu

– ni ocenjen

Sestanek vodstva šole, razredničarke, učiteljev, šolske svetovalne delavke

+ je ocenjen

V. Obisk šolske svetovalne delavke na domu

– ni ocenjen

VI. Obveščanje o učnih obveznostih prek sovrstnika

+ je ocenjen

VII. V šolo prideta oba starša, s katerima se dopolni izvirni načrt pomoči

+ je ocenjen

Načrtovanje pridobivanja ocen po predmetih v okviru izvirnega načrta pomoči z učitelji in učencem

+ je ocenjen

+ je ocenjen

Pomoč prostovoljke Centra za socialno delo pri učenju zgodovine

+ je ocenjen

Učenec ne pride v šolo na test matematike

– ni ocenjen

Učenec se vključi k rednemu pouku

+ je ocenjen

Učenec ne pride na popravni izpit

– ni ocenjen

Pogovor z očetom in dogovor za možnost opravljanja popravnega izpita iz matematike in predmetnega izpita iz fizike v okviru preostalega termina

+ je ocenjen

Priloga 7

Analiza po dogodkih in, glede na stanje otroka, pri vključevanju v razred

I. Zaznava problema

* neredno prisoten

II. Pridobitev soglasja za pripravo in oblikovanje izvirnega načrta pomoči

* neredno prisoten

* neredno prisoten

Soglasje za oblikovanje izvirnega načrta pomoči

* neredno prisoten

* neredno prisoten

* neredno prisoten

III. Dopolnitev izvirnega načrta pomoči

- odsoten

Sestanek vodstva, razredničarke, učiteljev, šolske svetovalne delavke

* neredno prisoten

– odsoten

– odsoten

IV. Pomoč Centra za socialno delo

– odsoten

Obisk strokovne delavke na domu

– odsoten

Poročanje strokovne delavke CSD šolski svetovalni delavki

– odsoten

Sestanek vodstva, razredničarke, učiteljev, šolske svetovalne delavke

+ prisoten

V. Obisk šolske svetovalne delavke na domu

– odsoten

VI. Obveščanje o učnih obveznostih prek sovrstnika

** prisoten pri individualnih urah po dogovoru

VII. V šolo prideta oba starša, s katerima se dopolni izvirni načrt pomoči

** prisoten pri individualnih urah po dogovoru

** prisoten pri individualnih urah po dogovoru

Načrtovanje pridobivanja ocen po predmetih

+ prisoten

Načrtovanje pridobivanja ocen po predmetih v okviru izvirnega načrta pomoči z učitelji in učencem

* neredno prisoten

Pomoč prostovoljke Centra za socialno delo pri učenju zgodovine

* neredno prisoten

Učenec ne pride v šolo na test matematike

– odsoten

Učenec se vključi k rednemu pouku

+ prisoten

Učenec ne pride na popravni izpit

– odsoten

Pogovor z očetom in dogovor za možnost opravljanja popravnega izpita iz matematike in predmetnega izpita iz fizike v okviru preostalega termina

+ prisoten

REZULTATI

A – Tabela 9.1.: Analiza, glede na pozitivne dejavnike, **ki pripomorejo k vključevanju staršev v sodelovanje s šolo**, po dogodkih, upoštevajoč udeležence, socialnodelovni koncept, težavo, cilj, dosežek

Dogodek	Kaj	Težava	Cilj	Stanje otroka glede na vključevanje staršev
II. Soglasje za oblikovanje izvirnega načrta pomoči Udeleženci: R, SD, ST, O	soglasje otroka, matere, razredničarke, šolske svetovalne delavke za oblikovanje izvirnega načrta pomoči	mati je ostala brez službe	pomoč pri kritju dolga v šoli	+
VI. Obveščanje o učnih obveznostih prek sovrstnika	obvestilo o datumu testa za angleščino	nima pisne ocene pri angleščini	pridobitev ocene iz angleščine	+

Udeleženci: R, SD, ST,O,S				
VII. V šolo prideta oba starša, s katerima dopolnimo izviren načrt pomoči Udeleženci: SD, ST,O	pogovor in dopolnitev izvirnega načrta pomoči posredovanje telefonskega kontakta očeta	premalo ocen kontinuiteta kontakta s starši	pridobitev ocen podpora učencu pri uresničevanju zastavljenih ciljev	+ +

B – Tabela 9. 2.: Analiza, glede na pozitivne dejavnike, **ki pripomorejo k vključitvi otroka k pridobivanju ocen**, po dogodkih, upoštevajoč udeležence, socialnodelovni koncept, težavo, cilj, dosežek

Dogodek	Kaj	Težava	Cilj	Stanje otroka glede na uspeh
IV. Sestanek vodstva razredničarke, učiteljev šolske svetovalne delavke Udeleženci: R, U, SD,V	delovni sestanek z učitelji	odsotnost učenca, neocenjenost, zafrkavanje sošolcev, šibko sodelovanje matere	pomoč otroku po posameznih predmetih , da pridobi ocene in se vključi v razred	+
VI. Obveščanje o učnih obveznostih prek sovrstnika Udeleženci: R, SD, ST,O, S	obvestilo o datumu testa za angleščino	nima pisne ocene	pridobitev ocene iz angleščine	+
VII. V šolo prideta oba starša, s katerima dopolnimo izvirni načrt pomoči Udeleženci: SD, ST,O	pisanje testa	premalo ocen	pridobitev pozitivne ocene iz angleščine	+

VII. Načrtovanje pridobivanja ocen po predmetih v okviru izvirnega načrta pomoči z učitelji in učencem Udeleženci: U, R, SD, ST, O	načrtovanje korakov po posameznih predmetih za pridobitev ocen vključevanje k posameznim uram pouka	premalo ocen razlaga snovi	pridobitev ocen pri predmetih, kjer jih primanjkuje vključevanje k posameznim uram pouka	+ +
VII. Pomoč prostovoljke Centra za socialno delo pri učenju zgodovine Udeleženci: ST, O, Pc	učenje zgodovine	brez ustne ocene	pridobitev pozitivne ocene	+
VII. Učenec se vključi k rednemu pouku Udeleženci: SD, O	pogovor z učencem	učenec ocenjeval, da ne bo zmogel k pouku, dokler ne pridobi ocen pri večini predmetov	se vključi k pouku	+

C – Tabela 9.3.: Analiza, glede na pozitivne dejavnike, ki pripomorejo glede vključevanja otroka v razred, po dogodkih, upoštevajoč udeležence, socialnodelovni koncept, težavo, cilj, dosežek

Dogodek	Kaj	Težava	Cilj	Stanje otroka glede vključevanja v razred
IV. Sestanek vodstva, razredničarke, učiteljev, šolske svetovalne delavke Udeleženci: R, U, SD, V	delovni sestanek z učitelji	odsotnost učenca, neocenjenost, zafrkavanje sošolcev, šibko sodelovanje matere	pomoč otroku po posameznih predmetih, da pridobi ocene in se vključi v razred	+
VII. Načrtovanje pridobivanja ocen po predmetih v okviru izvirnega načrta pomoči z učitelji in učencem Udeleženci: R, U, SD, ST, O	vključevanje k posameznim uram pouka	razlaga snovi	vključitev k posameznim uram pouka	+
VII. Učenec se vključi k rednemu pouku Udeleženci: SD, O	pogovor z učencem	učenec ocenjeval, da ne bo zmožel k pouku, dokler ne pridobi ocen pri večini predmetov	se vključi k pouku	+